

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ระหว่างการสอนแบบซิปปากับการสอนแบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 บริบทของโรงเรียน
- 2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
- 2.3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
- 2.4 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2.6 แผนการจัดการเรียนรู้
- 2.7 การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
- 2.8 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บริบทของโรงเรียน

2.1.1 ข้อมูลทั่วไป

1) ชื่อสถานศึกษา / ที่ตั้ง

ชื่อโรงเรียนพุทธโสธร ตั้งอยู่เลขที่ 134 ถนนเทพคุณากร ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ข้อมูลจำนวนห้องเรียน / จำนวนนักเรียน

ปีการศึกษา 2552 เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 53 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 2,053 คน จำแนกเป็น

- (1) จำนวนนักเรียนการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาทั้งหมด 1,471 คน มีเด็กพิเศษ 9 คน
- (2) จำนวนนักเรียนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ทั้งหมด 1,874 คน มีเด็กพิเศษ 12 คน

- (3) สัดส่วนของจำนวนนักเรียน : ครู เท่ากับ 26 คน : 1 คน
  - (4) สัดส่วนของจำนวนนักเรียน : ห้อง เท่ากับ 37 คน : 1 ห้อง
  - (5) ภาระการสอนของครูโดยเฉลี่ยต่อสัปดาห์ เท่ากับ 20 ชั่วโมง : 5 สัปดาห์
- 3) มีพื้นที่บริการ 102 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา
- 4) ข้อมูลครู และบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลครูและบุคลากร โรงเรียนพุทธโสธร มีจำนวน 110 คน โดยแยกได้ ดังนี้

(1) ผู้อำนวยการ	จำนวน	1	คน
(2) รองผู้อำนวยการ	จำนวน	3	คน
(3) ครูประจำการ	จำนวน	71	คน
(4) ครูอัตราจ้าง	จำนวน	11	คน
(5) นักการ/ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน	21	คน
(6) วิทยากรภายนอก (ครูสอนภาษา)	จำนวน	3	คน

2.1.2 ทรัพยากร

ทรัพยากรของโรงเรียนพุทธโสธร คือ อาคารที่เป็นสิ่งก่อสร้างถาวรและพื้นที่บริเวณโรงเรียน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- 1) อาคารทรงไทย 3 ชั้น 26 ห้องเรียน เป็นอาคารเรียนระดับอนุบาล และประถมศึกษา
- 2) อาคารทรงไทย 3 ชั้น 78 ห้องเรียน เป็นอาคารเรียนระดับมัธยมศึกษา
- 3) อาคารทรงไทย 3 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นอาคารอเนกประสงค์ ชั้นที่ 2 เป็นห้องสมุด และชั้นที่ 3 เป็นพิพิธภัณฑสถาน
- 4) อาคารทรงไทย 2 ชั้น ชั้นที่ 1 เป็นโรงอาหาร ชั้นที่ 2 เป็นห้องประชุม
- 5) อาคารทรงไทย ชั้นเดียวเป็นโรงครัวประกอบอาหาร
- 6) อาคารฝึกงาน แบบ 10227 3 ชั้น จำนวน 1 หลัง
- 7) อาคารศูนย์กีฬา จำนวน 2 ชั้น
- 8) บ้านพักครูเดี่ยว จำนวน 9 หลัง
- 9) บ้านพักครูอาคารชุด 2 ชั้น จำนวน 30 หน่วย
- 10) บ้านทรงไทย 2 ชั้น 1 หลัง เป็นบ้านพักผู้อำนวยการโรงเรียน
- 11) บ้านพักนักภารโรง จำนวน 1 หลัง
- 12) สนามฟุตบอล จำนวน 1 สนาม
- 13) สนามบาสเกตบอล จำนวน 3 สนาม
- 14) พื้นที่โรงเรียนพุทธโสธร จำนวน 102 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา

2.1.3 งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของโรงเรียนพุทธโสธร ประจำปีการศึกษา 2552 นำเสนอในตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนงบประมาณการจัดสรรบออดหนุนรายหัว โรงเรียนพุทธโสธร ปีการศึกษา 2552

รายการ	จำนวนเงินจัดสรร (บาท)	จำนวนงบประมาณ (บาท)
การจัดสรรบออดหนุนรายหัว	6,174,600.00	7,512,600.00
รายได้สถานศึกษา	1,338,000.00	1,338,000.00
งบฝ่ายบริหารงบประมาณและแผนงาน	630,000.00	2,735,300.00
งบฝ่ายบริหารงานบุคคล	77,500.00	116,000.00
งบฝ่ายบริหารทั่วไป	303,800.00	9,619,800.00
งบฝ่ายบริหารวิชาการ	575,200.00	615,200.00
งบสนับสนุนจากวัดโสธรวราราม	8,866,000.00	8,866,000.00

2.1.4 ข้อมูลชุมชน

1) โอกาส โรงเรียนพุทธโสธรอยู่ในวัดโสธรวรารามวรวิหารจึงง่ายต่อการส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนในการดำเนินชีวิตในกรอบของวัฒนธรรมชาวพุทธ ยึดมั่นในหลักธรรมของศาสนา และวัฒนธรรม ประเพณีและทางการดำเนินชีวิต

2) อุปสรรค ปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครองค่อนข้างเป็นปัญหาสำหรับโรงเรียน

2.1.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- 1) พิพิธภัณฑ์ ของโรงเรียนพุทธโสธร
- 2) วัดโสธรวรารามวรวิหาร
- 3) พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ
- 4) การเรียนรู้ระบบนิเวศคลองโสธรและแม่น้ำบางปะกง
- 5) โครงการพระราชดำริเขาหินซ้อน
- 6) กิจกรรมลานไทร
- 7) กิจกรรมผักไร้ดิน เพาะถั่วงอกไร้สารพิษ

8) บริษัทเกษตรพัฒนาศึกษาเรื่องรถไฟ

2.1.6 ประวัติโรงเรียนโดยย่อ

โรงเรียนพุทธโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 กระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งโดย “ พระพรหมคุณาภรณ์ ” (ด.เจียม กุลละวณิชย์) อดีตเจ้าอาวาสวัดโสธรวรารามวรวิหารและเจ้าคณะจังหวัดฉะเชิงเทรา เดิมโรงเรียนตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงชื่อโรงเรียนวัดโสธร ชำรุดทรุดโทรม คับแคบ น้ำกัดเซาะดินพัง พระพรหมคุณาภรณ์ ได้สร้างขึ้นใหม่ในสถานที่ปัจจุบัน ปี 2512 เป็นอาคารทรงไทย 3 ชั้น มีชื่อฟ้าโอบระกาศหน้าบันปิดทองประดับกระจก 2 หลังติดต่อกันได้อาคารเรียนมีถังเก็บน้ำฝนลึก 3 เมตรและเสร็จ พ.ศ. 2527 หลังจากนั้นหลวงปู่พระพรหมคุณาภรณ์จึงมีหนังสือเจริญพรถึงราชเลขาธิการ เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอถวายอาคารเรียน และขอรับพระราชทานพระปรมาภิไธยย่อ " ภ.ป.ร." ประดิษฐานหน้าบันอาคารเรียนและได้รับพระบรมราชานุญาต ต่อมาพระพรหมคุณาภรณ์ได้สร้างอาคารอเนกประสงค์ให้อีก 1 หลัง ชั้นล่างเป็นห้องโถงใช้เป็นที่ประชุมนักเรียน ประชุมพระสังฆาธิการ และจัดงานต่าง ๆ ชั้นที่ 2 เป็นห้องสมุดและชั้นที่ 3 เป็นพิพิธภัณฑ์

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชฎพระชนมายุครบ 60 พรรษาพระพรหมคุณาภรณ์ได้น้อมเกล้าฯ ถวายอาคารหลังนี้แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเสด็จทรงเปิดอาคาร เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2531 โรงเรียนพุทธโสธรอยู่ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการตามพระราชดำริและเฉลิมพระเกียรติของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 เป็นต้นมา โดยกรมสามัญศึกษาได้กำหนดคำขวัญให้ยึดเป็นแนวทางในการพัฒนา คือ “ รักยศศักดิ์ศรี มีคุณธรรมนำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ ”

2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 20) กล่าวว่า ท่ามกลางภาวะวิกฤตทางการศึกษาและวิกฤตสังคมไทยที่เกิดขึ้นโอกาสที่ปรากฏ ก็คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 123 ก.ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2545 หน้า 16-21) กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาฉบับแรกมุ่งพัฒนาคนไทยทุกคน ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทุกด้านอย่างสมดุล เป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุข เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคง มั่งคั่งอย่างยั่งยืนต่อไป

2.2.1 สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2545 ประกอบด้วย 9 หมวด และบทเฉพาะกาล รวม 78 มาตรามีสาระในแต่ละหมวด สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 21- 24)

หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยให้สังคมมีส่วนร่วมและมีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ซึ่งรวมทั้งสิทธิและหน้าที่ในการรับและจัดการศึกษา โดยให้ทุกคนทั้งบุคคลปกติและผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเรียนและพ้นวัยเรียนมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและให้มีส่วนร่วมทั้งให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวมชนและสถาบันหรือองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุคคลที่อยู่ในความดูแล ได้รับการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว

หมวด 3 ระบบการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษารวมทั้งให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

หมวด 4 แนวจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้เกี่ยวกับตนเองและสังคม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ ภาษา ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม การพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการและการแก้ปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องส่งเสริมการวิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและจะต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจะต้องร่วมกันจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ยึดหลักการให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยให้หน่วยงานหลักทางการศึกษาในส่วนกลางมาอยู่ภายใต้กระทรวง

เดียวกัน คือ กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีการบริหารในรูปองค์คณะบุคคลและปรับบทบาทของหน่วยงานกลางจากการเป็นผู้จัดการศึกษามาทำหน้าที่ในการเสนอนโยบายแผนมาตรฐาน สนับสนุนทรัพยากรและประเมินผล ในขณะเดียวกันก็กระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษา รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมจัดการศึกษาได้เองและส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชนให้เอกชนมีอิสระในการดำเนินการมีเสรีภาพทางวิชาการ และได้รับการสนับสนุนด้านเงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสม

หมวด 6 การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาที่เป็นองค์กรมหาชน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายใน เสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนทุกปี พร้อมทั้งรับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุก 5 ปี

หมวด 7 ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีการปฏิรูปครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยพัฒนาครูและผู้บริหารให้มีการจัดการเรียนการสอนและการบริหารที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาวิชาชีพครูและวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยผู้ที่เป็นครูและผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ มีเงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม รวมทั้งมีกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมเชิดชูเกียรติครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีเกียรติเริ่มสร้างสรรค์และผลงานดีเด่น

หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทุกส่วนของสังคม เพื่อนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และให้รัฐจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ โดยจัดสรรเงินอุดหนุนรายบุคคลให้แก่ผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยรัฐและเอกชนให้เท่าเทียมกัน และจัดสรรเงินเพิ่มเติมให้แก่ผู้เรียนที่มีความต้องการเป็นพิเศษ นอกจากนั้นจะต้องจัดสรรงบดำเนินการ และงบลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษาควบคู่กับความโปร่งใสในการใช้เงิน โดยจะต้องมีระบบตรวจสอบและประสิทธิภาพของการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กำหนดให้มีการจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และโครงสร้างพื้นฐานในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารคมนาคม ตลอดจนการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาให้มี

คุณภาพ รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับทุกคน

สาระตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด คือ พันธกิจอันยิ่งใหญ่ที่ทุกฝ่ายเกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง ด้วยสำนึกของความรับผิดชอบ และด้วยความมุ่งมั่นที่จะกอบกู้การศึกษาของชาติให้พ้นวิกฤติที่รุนแรงอยู่ในขณะนี้แต่หากผู้เกี่ยวข้องละเลยไม่ปฏิบัติตามพันธกิจที่เป็นบทบาทหน้าที่การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติก็คงไม่มีความหมายและไม่เกิดผลตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้แต่ประการใด

สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ก็คือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญทำให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่เก่ง ดี และมีความสุข

2.3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.3.1 หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการที่สำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ.2551, หน้า 4)

- 1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทย ควบคู่กับความเป็นสากล
- 2) เป็นหลักสูตรการศึกษา เพื่อปวงชนที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
- 3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการ

จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

- 4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่น ทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- 5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

2.3.2 จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
- 3) มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย
- 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.3.3 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- (1) ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม

รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูล ข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

(2) ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม

(3) ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

(4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้วยการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

(5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

- (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- (2) ซื่อสัตย์สุจริต
- (3) มีวินัย
- (4) ใฝ่เรียนรู้
- (5) อยู่อย่างพอเพียง
- (6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (7) รักความเป็นไทย
- (8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

2.3.4 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุลต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรจะสอนอย่างไรและประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษาและการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพ การจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.3.5 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรมนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนและเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

1) ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปี ในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 3)

2) ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4- 6)

หลักสูตรได้มีการกำหนดรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด เพื่อความเข้าใจและให้สื่อสารตรงกัน ดังนี้

ว 1.1 ป. 1/2

↑ ↑ ↑ ป. 1/2

↑ 1.1

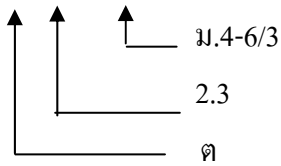
↑ ส

ตัวชี้วัดชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อที่ 2

สาระที่ 1 มาตรฐานข้อที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ต 2.2 ม.4-6/3

ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อที่ 3

สาระที่ 2 มาตรฐานข้อที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2.3.6 สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องเรียนรู้ โดยแบ่งเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) ภาษาไทย
- 2) คณิตศาสตร์
- 3) วิทยาศาสตร์
- 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- 6) ศิลปะ
- 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 8) ภาษาต่างประเทศ

2.3.7 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์ เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1) กิจกรรมแนะแนว

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้รักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถคิดตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียนและอาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียนทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมพัฒนาผู้เรียน

2) กิจกรรมนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ความเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรู้จักแก้ปัญหา การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล

การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทรและสมานฉันท์ โดยจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนให้ได้ปฏิบัติด้วยตนเองในทุกขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาวิเคราะห์วางแผน ปฏิบัติตามแผนประเมินและปรับปรุงการทำงานเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับบุคลิกภาพของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมผู้เรียน ประกอบด้วย

- (1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร
- (2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม
- (3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละ ต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนาต่าง ๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม

2.3.8 ระดับการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดระดับการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6) การศึกษาระดับนี้เป็น ช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐาน ด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและ วัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษา ภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเอง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ส่วนตน มีทักษะในการคิดวิจารณ์ ถอดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหาที่มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงามและมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐาน ในการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ

3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) การศึกษาระดับนี้ เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนองตอบความสามารถ ความถนัดและความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการและเทคโนโลยี ทักษะ กระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อและการ ประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาคนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนใน ด้านต่าง ๆ

2.3.9 การจัดเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำสำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งสถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมและจุดเน้น โดยสามารถปรับให้เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและสภาพของผู้เรียน ดังนี้

1) ระดับชั้นประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี โดยมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 5 ชั่วโมง

2) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาคมีเวลาเรียนวันละไม่เกิน 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชาเท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

3) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาคมีเวลาเรียน วันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง คำนวณน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา เท่ากับ 1 หน่วยกิต (นก.)

2.3.10 โครงสร้างเวลาเรียน

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติมสถานศึกษาสามารถดำเนินการ ดังนี้

ระดับประถมศึกษา สามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ซึ่งต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง เวลาเรียนพื้นฐานและผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด

ระดับมัธยมศึกษา ต้องจัดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนด และสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร

สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อมจุดเน้นของสถานศึกษา และเกณฑ์การจบหลักสูตรเฉพาะ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 สถานศึกษาอาจจัดให้เป็นเวลาสำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีละ 120 ชั่วโมงและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 360 ชั่วโมงนั้น เป็นเวลาสำหรับปฏิบัติกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ในส่วนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สถานศึกษาจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)	รวม 6 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3)	รวม 3 ปี	จำนวน 45 ชั่วโมง
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6)	รวม 3 ปี	จำนวน 60 ชั่วโมง

2.3.11 การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

การจัดการศึกษาบางประเภทสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทาง การศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัย สามารถนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพและบริบทของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2.3.12 การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนพยายามจัดสรรกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

1) หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม

2) กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิดกระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหากระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียน ควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอน จึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้จัดการ กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนแล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนด

2.3.13 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอน และผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

1) บทบาทของผู้สอน

- (1) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน
- (2) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- (3) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย
- (4) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการ เรียนรู้
- (5) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- (6) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสม กับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน
- (7) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริม และพัฒนาผู้เรียนรวมทั้ง ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

2) บทบาทของผู้เรียน

- (1) กำหนดเป้าหมาย วางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

- (2) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบ หรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่างๆ
- (3) ลงมือปฏิบัติจริง ระบุสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
- (4) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู
- (5) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

2.3.14 สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองหรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัว เพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีหน้าที่จัดการศึกษานั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการ ดังนี้

- 1) จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
- 2) จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
- 3) เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมีความเหมาะสม มีความหลากหลายสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 4) ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ
- 5) ศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 6) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหาที่มีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติไม่ขัดต่อศีลธรรมมีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

2.3.15 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับชาติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนา และเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอในการจัดการเรียนการสอนใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงการ การประเมินชิ้นงาน การประเมิน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมินในกรณีที่ไม่มีผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียน มีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่และมากน้อยเพียงใดมีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

2) การประเมินระดับสถานศึกษาเป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการหรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

3) การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาตามภาวะความรับผิดชอบสามารถดำเนินการ โดยประเมินคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้วยข้อสอบมาตรฐานที่จัดทำและดำเนินการโดยเขตพื้นที่การศึกษาหรือด้วยความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินการจัดสอบนอกจากนี้ยังได้จากการตรวจสอบทบทวนข้อมูลจากการประเมินระดับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4) การประเมินระดับชาติเป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียน ในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมิน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

ข้อมูลการประเมินในระดับต่างๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียนถือเป็นภาวะความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริม สนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ บนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัย และพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียน ที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมิน จึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันท่วงที เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบ จัดการศึกษาจะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

2.3.16 เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

- 1) การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน
- 2) การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลักและต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับประถมศึกษา

- (1) ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัดและผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา

กำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์

ที่สถานศึกษากำหนดในการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ระดับมัธยมศึกษา

- (1) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ
- (2) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัดและผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา

กำหนด

- (3) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา
- (4) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมิน ผ่านตามเกณฑ์

ที่สถานศึกษากำหนดในการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพิจารณาเลื่อนชั้นทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อยและสถานศึกษาพิจารณาเห็นว่าสามารถพัฒนา และสอนซ่อมเสริมได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านรายวิชาจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น สถานศึกษาอาจตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะและความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 3) การให้ระดับผลการเรียน

ระดับประถมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียน รายวิชา สถานศึกษา สามารถให้ระดับผลการเรียนหรือระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนเป็นระบบตัวเลข ระบบตัวอักษร ระบบร้อยละและระบบที่ใช้คำสำคัญสะท้อนมาตรฐาน

การประเมินการอ่าน คิควิเคราะห์และเขียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดีและผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะต้องพิจารณาทั้งเวลา การเข้าร่วม กิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและให้ผลการ เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชาให้ใช้ ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ

การประเมินการอ่าน คิควิเคราะห์ และเขียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดีและผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วม กิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียนตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและให้ผลการ เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

4) การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้า ในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาต้องสรุปผลการประเมิน และจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบ เป็นระยะๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพ การปฏิบัติของผู้เรียน ที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

5) เกณฑ์การจบการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเกณฑ์กลางสำหรับการจบการศึกษา เป็น ๐ ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) เกณฑ์การจบระดับประถมศึกษา

- ผู้เรียน เรียนรายวิชาพื้นฐาน และรายวิชา / กิจกรรมเพิ่มเติมตามโครงสร้าง เวลาเรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

- ผู้เรียนต้องมีผลการประเมินรายวิชาพื้นฐานผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่ สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิควิเคราะห์และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์

การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์

การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์

การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

- ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่เกิน 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิตและรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 63 หน่วยกิตและรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 หน่วยกิต

- ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(3) เกณฑ์การจบระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 39 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 38 หน่วยกิต

- ผู้เรียนมีผลการประเมิน การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

- ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับการจบการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาเฉพาะทางการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือก การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส การศึกษาตามอัธยาศัยให้คณะกรรมการของสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักเกณฑ์ในแนวปฏิบัติ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปลี่ยนแปลงมาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตดี มีความสามารถแข่งขันในเวทีโลก ให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่นและสถานศึกษานำไปเป็นกรอบและทิศทางพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนี้ได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับและเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตร เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติแต่ยังคงยึดมาตรฐานการเรียนรู้และหลักการเดิม

2.4 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ความสำคัญของการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1) กล่าวถึง ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ไว้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ การดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประชาชาติ

2.4.1 สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 1)

กล่าวว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อมเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่างๆ ไว้ ดังนี้

1) สาระการเรียนรู้ศาสนา ศิลปะและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2) สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมือง การปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก

3) สาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4) สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก

5) สาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ลักษณะของโลกทางกายภาพ ลักษณะทางกายภาพ แหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 2)

กล่าวถึง สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ 5 สาระ 11 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1) สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปะและจริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนาหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่นมีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธรูปหรือศาสนาที่ตนนับถือ

2) สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบอบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3) สารที่ 3 เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

4) สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

5) สารที่ 5 ภูมิศาสตร์

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะโลกทางกายภาพและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลซึ่งกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์สรุปและใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4.3 คุณภาพของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 4) กล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนไว้ ดังนี้

1) ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ควรมีความรู้ ดังนี้

- (1) มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและผู้ที่อยู่รอบข้าง ตลอดจนสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นที่อยู่อาศัยและเชื่อมโยงประสบการณ์ไปสู่โลกกว้าง
- (2) มีทักษะกระบวนการและมีข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ มีความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ การอยู่ร่วมกันและการทำงานกับผู้อื่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของห้องเรียนและได้ฝึกหัดในการตัดสินใจ
- (3) มีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนในลักษณะการบูรณาการ ผู้เรียนได้เข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับปัจจุบันและอดีต มีความรู้พื้นฐานทางเศรษฐกิจมีแนวคิดเกี่ยวกับรายรับ-รายจ่ายของครอบครัว เข้าใจถึงการเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค รู้จักการออมขั้นต้น และวิธีการเศรษฐกิจพอเพียง
- (5) รู้และเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในขั้นที่สูงต่อไป

2) ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ควรมีความรู้ ดังนี้

- (1) มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาคและประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคมประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมือง การปกครองและสภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย
- (2) มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักธรรมคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมในศาสนพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนา มากยิ่งขึ้น
- (3) ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาคและประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น
- (4) สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่างๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาคซีกโลก ตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี

วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

3) ผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ควรมีคุณภาพ ดังนี้

(1) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิด เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

(2) มีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้รับการพัฒนาแนวคิดและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆทั่วโลก ได้แก่ เอเชีย ออสเตรเลีย โคเชียเนีย แอฟริกา ยุโรป อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ในวัฒนธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม การเมืองการปกครองประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และสังคมศาสตร์

(3) รู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

4) ผู้เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ควรมีคุณภาพ ดังนี้

(1) มีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปของโลกอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้น

(2) เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีค่านิยมอันพึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งมีศักยภาพ เพื่อการศึกษาต่อในชั้นสูงตามความประสงค์ได้

(3) มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) มีนิสัยที่ดีในการบริโภค เลือกละตัดสินใจบริโภคได้อย่างเหมาะสมมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมไทย และสิ่งแวดล้อม มีความรักท้องถิ่นและประเทศชาติ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม

(5) มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ชี้นำตนเองได้และสามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในสังคมได้ตลอดชีวิต

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยศาสตร์หลายสาขาต่างๆ หลายแขนง มีลักษณะเป็นพหุวิทยาการ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะกระบวนการ มีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งได้แสดงบทบาทและความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสภาพแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีเป้าหมายความคาดหวังที่สำคัญ คือ ให้ผู้เรียนเป็น

พลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตย ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความรู้ ทักษะและกระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

2.5 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของการเรียนรู้นั้น มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการศึกษาหลายวิธี เช่น การสอนแบบโครงงาน การสอนแบบซิปปา เป็นต้น และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงงาน และการสอนแบบซิปปา ทำให้เห็นว่าการสอนทั้งสองแบบนี้ก็เป็นรูปแบบหนึ่งที่เหมาะกับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเป็นการเรียนรู้จากสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและสนุกกับการเรียน และเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พรชัย ภาพันธ์ (2550, หน้า 40) กล่าวว่า แก่นแท้ของการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน เป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามลีลาการเรียนรู้เฉพาะตัวที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนยุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้ไปสู่ผู้สร้างประสบการณ์ และเจือใจให้ผู้เรียนได้แสวงหาคำตอบซึ่งคำตอบของแต่ละคน อาจมีที่มาแตกต่างกันตามบริบทที่ใกล้กับผู้เรียน ผู้สอนคือ ปัจจัยป้อนที่สำคัญที่จะทำให้กระบวนการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย ต้องออกแบบกิจกรรม เพื่อให้สนองตอบความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความเก่งออกมาปรากฏให้เห็น ทำอย่างไรที่จะเป็นสะพานเชื่อมต่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข บรรยากาศแห่งความไว้วางใจ ความเป็นกัลยาณมิตร ห้องเรียนจึงไม่จำกัดอยู่เพียงห้องเรียนใช้ทุกสิ่งใกล้ตัวเป็นผู้สอน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ โดยได้ให้โอกาสผู้เรียนคิด วิเคราะห์ มีส่วนร่วมในการแสดงออก การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ต้องมีผู้สอนเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง

2.5.1 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ดังนี้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 ก, หน้า 7) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่มีคุณค่า เพราะเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะสนับสนุนให้ความเชื่อที่ว่า “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง 100 % ” บรรลุผลในวิธีการนี้ผู้เรียนจะได้รับการส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตนเป็นแนวทางที่ผลักดัน

ผู้เรียนไปสู่การบรรลุศักยภาพของตน โดยส่งเสริมความคิดของผู้เรียนและอำนวยความสะดวกให้พัฒนา ศักยภาพของตนเองเต็มที่ วัตินาพร ระวังบุทช์ (2542 ข, หน้า 4) กล่าวเพิ่มเติมว่า การจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ วิธีการที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการ ของตน

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 20-21) ได้ให้ความหมายของคำว่า กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดหรือผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า หมายถึง การกำหนดจุดมุ่งหมาย สาระ กิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนและการวัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคน และชีวิตให้เกิด ประสบการณ์เรียนรู้เต็มความสามารถ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของ ผู้เรียนและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่ง ประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีทักษะในการแสวงหาความรู้จาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้และทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ชนาธิป พรกุล (2543, หน้า 50) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การ เรียนรู้ที่เกิดจากการคิด การค้นคว้า การทดลองและการสรุปเป็นความรู้ โดยตัวผู้เรียนเอง ผู้สอนจะ เปลี่ยนบทบาทหน้าที่จากการถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดการ ชี้นำและอำนวยความสะดวกให้กับ ผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึง หมายถึง การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2543, หน้า 18-19) กล่าวถึง การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมและประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับวัย ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอน ต้องเป็นไปอย่างมีจุดประสงค์ สามารถสร้างสุขและเสริมปัญญาให้แก่ผู้เรียนเป็นการสอนที่มุ่งสนองตอบ ความต้องการของผู้เรียนที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของผู้สอน และผู้เรียนหรือจากผู้เรียนเอง โดยมีข้อตกลงกับผู้สอน

อารี พันธุ์ณี (2544, หน้า 144) กล่าวว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการสอน ที่มุ่งจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดริเริ่ม ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนการสอนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ศึกษาค้นคว้าหาคำตอบหรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ ด้วยตนเอง

พัฒนา ชัชพงษ์ (2544, หน้า 8) กล่าวว่า การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นถึงความสนใจ ความต้องการและการศึกษาด้วยตัวเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียมและสนับสนุนการเรียนทางอ้อม ผู้เรียน คือ ผู้แสดง ส่วนผู้สอนเป็นผู้กำกับอยู่รอบนอก คอยสังเกต ตั้งคำถาม กระตุ้นให้คิดให้กำลังใจ และสร้างบรรยากาศของความสุขในการเรียนรู้

สุกิสรา โททอง (2547, หน้า 25 ; อ้างจาก พิมพ์พันธ์์ เฉชะคุปต์, 2542, หน้า 7) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง แนวทางการจัดการเรียน การสอนที่ให้ผู้เรียนใช้ กระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายเป็นวิธีการที่ให้อำนาจ แก่ผู้เรียนซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการที่นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไว้ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญและมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการริเริ่มลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในสิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถและวัยผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพมีทักษะในการแสวงหาความรู้สามารถ นำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง โดยมีผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้

2.5.2 หลักการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 ก, หน้า 7) กล่าวว่า เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างได้ผล การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรจัดหลัก ดังต่อไปนี้

- 1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาท รับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
- 2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่างๆ มิใช่จากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ความรู้สึกรักใคร่ของแต่ละบุคคล ถือเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ
- 3) การเรียนรู้ที่ดีจะต้องเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองจึงจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำและสามารถใช้การรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ได้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี
- 4) การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญหากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และคำตอบต่างๆ ที่ตนต้องการ
- 5) การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า หลักการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนควรมีบทบาทรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนจดจำและสามารถนำความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองนั้นนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2.5.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2541, หน้า 1) กล่าวว่า ในสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทำให้ประเทศพัฒนา ปัจจัยพื้นฐานในด้านต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาคนให้มีคุณภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เกิดวิกฤติขึ้นในสังคมอย่างรุนแรง ทำให้ต้องทบทวนการจัดการศึกษาใหม่ เพราะการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย และเพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง การศึกษาจึงต้องปรับให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมโลกอยู่ตลอดเวลาการศึกษาจะต้องเป็นไป เพื่อส่งเสริมให้คนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความตื่นตัวที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งต้องใช้ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการสำคัญที่สามารถสร้าง และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาแบบเดิมที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมาสู่การจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนมากขึ้นเป็นลำดับแรก เพื่อพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพที่จะพัฒนาประเทศต่อไป

2.5.4 หลักการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542, หน้า 10) กล่าวว่า หลักการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

1) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างทั่วถึง และมากที่สุดเท่าที่จะทำได้การที่ผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้กระทำจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมและกระตือรือร้นที่จะเรียนอย่างมีชีวิตชีวา กิจกรรมที่จัดจึงควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะ ดังนี้

(1) ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆ เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน

(2) มีประเด็นท้าทายให้ผู้เรียนได้คิด เป็นประเด็นที่ไม่ยาก หรือง่ายเกินไปเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดหรือลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

(3) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

(4) ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับชีวิตประสบการณ์และความเป็นจริงของผู้เรียน

2) ชีตกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยผู้เรียนมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มได้พูดคุย ปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง

3) ชีตการค้นพบด้วยตนเองเป็นวิธีสำคัญ โดยครูผู้สอนพยายามจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะการค้นพบความจริงใดๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมักจะจดจำได้ดี และมีความหมายโดยตรงต่อผู้เรียนรวมทั้งเกิดความคงทนของความรู้

4) เน้นกระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ถึงกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้เกิดผลงานมีชิ้นงานจะพิจารณาถึงผลงานแต่เพียงอย่างเดียว ทั้งนี้เพราะประสิทธิภาพของผลงานขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของกระบวนการ

5) เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้หรือใช้ในชีวิตประจำวัน โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหาแนวทางที่จะนำความรู้ความเข้าใจในชีวิตประจำวัน พยายามส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริง และพยายามติดตามผลการปฏิบัติของผู้เรียน

กูดยา ดันดีลาซิอะ (2543, หน้า 30) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี 2 ประการ ประการแรก กิจกรรมการเรียนการสอน ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ข้อความรู้ มโนทัศน์ และหลักการด้วยความเข้าใจอย่างรอบรู้เป็นอย่างดี สามารถนำไปประยุกต์ใช้ตอบคำถามได้ ค้นหาคำตอบได้อย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ ประการที่ 2 สิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นตัวกลางที่นำไปสู่การเรียนรู้ทางอ้อมที่สำคัญ เช่น การดำเนินชีวิต การรู้จักสังคม การควบคุมอารมณ์ การร่วมมือที่นำไปสู่การเปรียบเทียบสถานการณ์ต่างๆ อย่างเข้าใจ

ทิสนา แจมมณี (2543, หน้า 15) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้

1) การเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง

2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

3) ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เคลื่อนไหวร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ

ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย

4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่มกระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น

5) ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 1) กล่าวว่า หลักสำคัญของการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงถึง มีดังนี้

- 1) มีความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
- 3) เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง คือ ให้สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ในสภาพความเป็นจริงสืบค้นความรู้ได้ด้วยตนเอง
- 4) เป็นการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะที่จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และสามารถเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนได้ คือ วัตรชีวิตของตนเองและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้อย่างเหมาะสมไม่เน้นที่การจดจำเพียงเนื้อหา

5) เน้นการประเมินตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

6) เน้นความร่วมมือซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน

7) เน้นรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งอาจจัดได้ทั้งในรูปแบบเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถนำมาสรุปเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.5.5 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541, หน้า 8) ได้รวบรวมแนวคิดของนักการศึกษา ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

มอริสัน (Morrison, 1988, p 257; อ้างถึงใน กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2543, หน้า 29) กล่าวว่า การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดพื้นฐาน ปรัชญาพัฒนนิยม เชื่อว่าผู้เรียนจะพัฒนาและก้าวหน้า

ได้เกิดจากตัวผู้เรียนและความสนใจของผู้เรียนเองไม่ใช่เนื้อหาวิชา ผู้สอนมีหน้าที่วางแผนการจัดการเรียน การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ บุคคลสำคัญของการเรียนรู้ ผู้สอนคือผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญของการเรียนรู้ซึ่งต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและสิ่งที่ต้องการเรียน ตามความสนใจและความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละคน ผู้สอนเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ โดยเตรียมเนื้อหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

2.5.6 บทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง จากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไป ในแต่ละครั้งที่เข้าสอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือ เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริมสนับสนุนจัดสิ่งเร้าและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล การจัดกิจกรรมจึงต้องเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียน ได้คิดวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ สร้างสรรค์ศึกษาและค้นคว้าได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสาระ ความรู้ด้วยตนเอง รักการอ่าน รักการเรียนรู้อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนในการจัด การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้

กฤษยา ดันดีผลาชีวะ(2545,หน้า 23) กล่าวว่า ผู้สอนเป็นบุคคลที่มีบทบาทมากในการทำให้ การสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหมายต่อการเรียนของผู้เรียน บทบาทผู้สอนจะเปลี่ยนจากการเป็นผู้รู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกที่สร้างการเรียนรู้จากกิจกรรมการทำงาน เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ในชั่วโมงสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจกระบวนการเรียนการสอน กล้าแสดงออก สนุกกับการคิดค้นงาน ทางการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนประกอบด้วยบทบาทหลายประการ ดังนี้

1) บทบาทในฐานะของผู้วางแผนการเรียนรู้มี 2 บทบาท คือ

(1) ผู้ย่อยหลักสูตรสู่กระบวนการเรียนการสอน โดยนำเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร มาเป็นมโนทัศน์ตามหลักการ กฎและข้อเท็จจริงให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับหน่วยเนื้อหาต่างๆ

(2) ผู้พัฒนาระบบการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ การใช้ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีความสำคัญต่อการสื่อเนื้อหาไปสู่ผู้เรียนมาก ผู้สอนต้องจัดระเบียบเนื้อหา ที่แสดงถึงความสามารถของผู้สอนที่สนองตอบความแตกต่างของผู้เรียน

2) บทบาทในฐานะผู้จัดหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนต้องนำเนื้อหาวิชาจากจุดประสงค์

ของหลักสูตรและรายวิชาในหลักสูตรมาออกแบบจัดหน่วยการเรียนรู้ในรายละเอียดตามลำดับ

3) บทบาทในฐานะผู้พัฒนาการเรียนรู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญ คือ

กฤษยา ตันติผลาชีวะ(2543,หน้า 30) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้พัฒนาการเรียนรู้มี ดังนี้

(1) ผู้จูงใจผู้เรียนให้สนใจการเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องกระตือรือร้นกับความสนใจและวิธีการที่ผู้เรียน เลือกลงใช้การสื่อสารที่นำผู้เรียนไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีและยอมรับผู้เรียนที่มีความคิดปกติ พร้อมให้ความช่วยเหลือ

(2) ผู้สนับสนุนการเรียนรู้ เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดประสงค์และเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามต้องการด้วยความจริงใจ

(3) ผู้สร้างบรรยากาศการเรียน ทั้งการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดอุปกรณ์ การใช้เวลา พื้นที่ห้องเรียนและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่เครียด สนุกสนาน

(4) ผู้ประเมินและป้อนข้อมูลกลับ โดยการสังเกตความก้าวหน้าและพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อการช่วยเหลือให้คำแนะนำที่เหมาะสมและจำเป็นกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลที่ถูกต้องตรงประเด็น

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้(2543,หน้า 20) กล่าวถึง บทบาทผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่าเป็นผู้วางแผนขั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียนจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางการแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้สอนมีบทบาทปลูกฝังและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง การร่วมทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม ความมีวินัย ความรับผิดชอบในการทำงานผู้เรียนมีโอกาสฝึกการประเมิน และปรับปรุงตนเองยอมรับผู้อื่น

ชนธิปไตย พรกุล(2543,หน้า63) กล่าวว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่เคยเป็นผู้สอนเตรียมเนื้อหาถ่ายทอดให้ผู้เรียนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ เป็นผู้วางแผนจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

พัฒนา ชัชพงษ์ (2544,หน้า 8) ได้เสนอถึงบทบาทผู้สอนว่า ผู้สอนใช้คำถามปลายเปิดที่ผู้เรียนสามารถตอบได้ถูกหลายคำตอบ ใช้กิจกรรมหลากหลาย ใช้การชี้แนะทางอ้อมให้แรงเสริมทางบวกและการกระตุ้น คะยั้งคะยอ นำทางไปสู่การเรียนรู้ และรักษาระเบียบวินัยของห้องเรียน ผู้สอนคอยกำกับอยู่รอบนอก คอยสังเกต ถามคำถาม กระตุ้นให้คิด คอยให้ความช่วยเหลือและปลอบโยนเมื่อผู้เรียนต้องการ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ โดยต้องเปลี่ยนบทบาทจากการถ่ายทอดเนื้อหาเป็นผู้วางแผนส่งเสริม สนับสนุน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี ประเมินการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน เพื่อปรับปรุงแก้ไข การวางแผนให้มีประสิทธิภาพ

2.5.7 ตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543, หน้า 30) กล่าวว่า ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียนและตัวบ่งชี้การเรียนของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้

1) ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน ดังนี้

- (1) ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (2) ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตน
- (3) ผู้เรียน ทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
- (4) ผู้เรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนแสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
- (5) ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
- (6) ผู้เรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
- (7) ผู้เรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
- (8) ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน
- (9) ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้

อย่างต่อเนื่อง

2) ตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีตัวบ่งชี้การสอนของผู้สอน ดังนี้

- (1) ผู้สอน เตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
- (2) ผู้สอน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- (3) ผู้สอน เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและแสดงความเมตตาต่อผู้เรียน
- (4) ผู้สอน จัดกิจกรรมและสถานการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์

- (5) ผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำและฝึกปรับปรุงตนเอง
- (6) ผู้สอน ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
- (7) ผู้สอน ใช้สื่อการสอน เพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
- (8) ผู้สอน ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมประสบการณ์กับชีวิตจริง
- (9) ผู้สอน ฝึกฝนกริยามารยาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
- (10) ผู้สอน สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น สามารถพิจารณาได้จากตัวบ่งชี้การเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะช่วยตรวจสอบการจัดกิจกรรมของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และจากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการให้กับผู้เรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งทั้งผู้สอนและผู้เรียนต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเรียนการสอนแบบเดิมมาสู่การเรียนการสอนแบบใหม่ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและผู้สอนเป็นผู้วางแผนสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้

2.6 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นตารางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรที่ผู้สอนจัดทำขึ้นไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือแต่ละหน่วยการเรียนรู้ย่อย โดยที่ผู้สอนจะได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ ละเอียดและชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และคนอื่นสามารถนำไปใช้สอน

2.6.1 ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้

นักวิชาการได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 7) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการสอนที่ผู้สอนคุ้นเคยกันมาแต่เดิมนั่นเอง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้คำแนะนำและการดูแลของผู้สอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ปฏิบัติ ให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบหรือกระทำสำเร็จด้วยตนเองเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้ และนำกระบวนการไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมการใช้วัสดุที่สามารถจัดหาในที่อื่น

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 ข, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดรายวิชาหนึ่งเป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือ

ที่ช่วยให้ผู้สอน พัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง บันทึกการเตรียมการสอนของผู้สอนไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสอนเป็นการเตรียมเนื้อหา กำหนดสาระสำคัญของเนื้อหา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ควรจัดวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามลำดับของจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ กิจกรรมการเรียนการสอน ควรเหมาะสมกับเนื้อหาและควรคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญในแต่ละกิจกรรม ควรจะเลือกใช้สื่อหรือนวัตกรรมประกอบการสอน กำหนดวิธีการวัดผลและเครื่องมือการวัดผลมีเกณฑ์การประเมินผลและมีการทดสอบก่อนและหลังเรียน ขณะที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีการบันทึกอุปสรรค ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจะได้พัฒนาปรับปรุงวิธีการต่อไป

2.6.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

การทำแผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรทำแผนการจัดการเรียนรู้ระดับบทเรียน โดยจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้ทักษะทางการอ่านและการเขียนให้สัมพันธ์กัน แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นไปอย่างราบรื่นตามที่บันทึกไว้ ทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์นอกจากนั้นยังทำให้ผู้สอนท่านอื่นใช้สอนแทนได้ (วัฒนาพร ระบุว่าทุกข.2542 ก, หน้า 2)

แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นคู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอดแทรกกลยุทธ์วิธีการสอนที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการใช้สื่อ นวัตกรรม การวัดผล และการประเมินผล และเนทางการจัดกิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขต่อไป การวางแผนการสอนทำให้การสอนสัมฤทธิ์ผล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1) การทำแผนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนเตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า ผู้สอนที่เตรียมการสอนดีมักจะประสบความสำเร็จในการสอนสามารถสอนด้วยความมั่นใจ

2) การทำแผนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้เห็นความต่อเนื่องของวัตถุประสงค์และเนื้อหาของบทเรียนต่างๆ และเมื่อทำแผนการเรียนรู้ไว้ครั้งหนึ่งก็สามารถนำไปใช้ในปีต่อไปได้และผู้สอนที่สอนแทนสามารถสอนต่อไปได้

3) การทำแผนการจัดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถคิดค้นวิธีการใหม่ๆ และนำมาทดลองใช้สอนหรือนำเอาวิธีการใหม่ๆ ที่มีผู้เสนอแนะไว้จากการศึกษาค้นคว้าในที่ต่างๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4) การทำแผนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนและโอกาส เช่น วันสำคัญและสภาพแวดล้อม

5) การทำแผนการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้สอนได้ปรับปรุงเทคนิค วิธีการของตนเอง และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนได้ในการสอนแต่ละครั้งเมื่อผู้สอนมีปัญหา ผู้สอนควรบันทึกไว้ในหมายเหตุช่วยผู้สอนเห็นปัญหาได้ชัดเจนและเห็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มวิชาเป็นไปตามเป้าหมายและสอดคล้องกับหลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนจึงควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง เพื่อจะได้เน้นให้ผู้เรียนมีความรู้มีทักษะและมีค่านิยม ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีมาตรฐานการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 ก,หน้า 2) ได้กล่าวว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1) ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมตัวล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยีและจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

2) ส่งเสริมให้ผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและการประเมินผล ตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3) เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวผู้สอนและผู้สอนที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจเป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

4) เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของผู้สอนซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นแนวทางที่กำหนดเป้าหมายของผู้เรียนตามความคาดหวัง และมาตรฐานการเรียนรู้ ที่ต้องการของผู้เรียน ของผู้สอน ของสถานศึกษาและของชาติ

2.6.3 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีนั้น ผู้สอนจะต้องหากลยุทธ์และวิธีการในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบสำคัญว่าจัดทำแผนอย่างไร เพื่อใครมีเทคนิคและวิธีการอย่างไรผลที่ได้รับจะเป็นอย่างไร ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึง ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีไว้ ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2534 , หน้า 20) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนถึงกิจกรรมของผู้เรียน บทบาทของผู้สอน การใช้สื่อ การวัดผลจนผู้อ่านมองเห็นพฤติกรรมจริงๆ ในห้องเรียนได้สมบูรณ์จึงถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีและไม่จำเป็นต้องขงบันทึกการสอนอีกก็ได้เพราะแผนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนใช้แทนบันทึกการสอนได้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี ควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าลักษณะที่สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติมากที่สุด โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้กิจกรรมดำเนินไปตามความมุ่งหมาย
- 2) เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำสำเร็จด้วยตนเอง โดยผู้สอนพยายามลดบทบาทจากผู้บอกคำตอบมาเป็นผู้คอยกระตุ้นด้วยคำถามหรือปัญหาให้ผู้เรียนคิดแก้หรือหาแนวทางไปสู่ความสำเร็จในการทำกิจกรรมเอง
- 3) เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนรับรู้และนำกระบวนการไปใช้จริง
- 4) เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการจัดทำวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการใช้วัสดุอุปกรณ์สำเร็จรูปราคาสูง

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีที่สุดนั้นจะต้องเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดทำขึ้นเอง และแผนการจัดการเรียนรู้นั้นควรเน้นทักษะกระบวนการ นั่นคือผู้สอนต้องมีการประเมินการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ เมื่อพบข้อบกพร่องจะต้องรีบแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละปีจะต้องมีการปรับปรุงในปีต่อไป แผนการจัดการเรียนรู้อาจไม่มีมีการปรับปรุง แต่บางแผนอาจต้องมีการปรับปรุงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และผู้เรียนผู้สอนควรมีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของตนและประเมินการเรียนของผู้เรียน และผู้บริหารควรมีการประเมินผลการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนทุกแผนว่านำไปใช้ได้จริงและใช้ได้อย่างเหมาะสม พร้อมกับให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

2.6.4 ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ได้มีนักวิชาการ กล่าวถึง ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้หลายท่าน ดังนี้

สงบ ลักษณะ (2534, หน้า 3) กล่าวถึง ผลดีของการทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

- 1) ทำให้เกิดการวางแผนวิธีการวางแผน วิธีสอน วิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง

- 2) ช่วยให้ผู้สอนมีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้สะดวกในการจัดการเรียนการสอนทำให้สอนได้ครบถ้วน ตรงตามหลักสูตรและสอนได้ทันเวลา
- 3) เป็นผลงานวิชาการที่เผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
- 4) ช่วยให้ความสะดวกแก่ผู้สอนและผู้มาสอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 134) กล่าวว่า ผู้สอนได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เพื่อนำไปใช้สอนในคราวต่อไป แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ ดังนี้
  - 1) ผู้สอนรู้วัตถุประสงค์ของการสอน
  - 2) ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ
  - 3) ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
  - 4) ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเจตนาของหลักสูตร
  - 5) ผู้สอนถ้าประจำชั้นไม่ได้สอน ผู้สอนที่มาสอนแทนสามารถสอนแทนได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อผู้สอน คือ ช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนเป็นการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน สภาพแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ แผนการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นคู่มือสำหรับผู้สอนและผู้มาสอนแทนได้เป็นอย่างดี และแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลได้ถูกต้อง สามารถที่จะนำไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการและเผยแพร่เป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจได้

2.6.5 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้สอนจะต้องมีความพร้อมในสองเรื่อง คือ มีความรู้ความสามารถในการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและมีความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอนอย่างดีในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ควรจะมีองค์ประกอบ คือ ชื่อวิชาและระดับชั้น ชื่อเรื่องที่จะสอน ระยะเวลาที่ใช้สอน ชื่อหัวเรื่อง ความคิดรวบยอด วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน สื่อการสอน การประเมินผลแต่แนวทางใหม่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ปัจจุบันนี้ที่เห็นว่ามีเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องมีการศึกษารายละเอียด จัดทำตามองค์ประกอบและรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน ได้มีนักวิชาการ กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของ

แผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544,หน้า9) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ มีดังนี้

- 1) สาระสำคัญ
- 2) จุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) สาระการเรียนรู้
- 4) กิจกรรมการเรียนรู้
- 5) สื่อ / อุปกรณ์ / แหล่งการเรียนรู้
- 6) การวัดและประเมินผล
- 7) บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบครบถ้วน และจะต้องจัดทำไว้ล่วงหน้า ควรจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ตามองค์ประกอบจะทำให้ผลการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างมีกระบวนการและต่อเนื่อง

2.6.6 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนมิได้กำหนดรูปแบบไว้จึงเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้ได้มีผู้กล่าวถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ชาญชัย ชาญเดช (2548,หน้า380) กล่าวถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดหัวข้อเรื่องในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ดังหัวข้อ ต่อไปนี้

- 1) เรื่อง เวลา ชั่วโมง
- 2) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3) สาระการเรียนรู้
- 4) กระบวนการเรียนรู้
  - (1) การนำเข้าสู่บทเรียน
  - (2) การดำเนินการสอน
  - (3) การสรุป

5) กระบวนการวัดและประเมินผล

- (1) วิธีการ
- (2) เครื่องมือ
- (3) เกณฑ์
- (4) สื่อการเรียนรู้
- (5) แหล่งการเรียนรู้

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2548, หน้า 380) กล่าวถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอน สรุปได้ดังนี้

- 1) เลือกรูปแบบแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ และนำหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้วมาพิจารณาจัดทำเป็นแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ต่อไป
- 2) ตั้งชื่อแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ของแผนนั้นๆ
- 3) กำหนดจำนวนเวลา ระบุระดับชั้น และช่วงชั้นของหลักสูตรให้ชัดเจน
- 4) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้อง และครอบคลุมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่กำหนดไว้ แล้วลงมือเขียนเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา
- 5) เลือกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วิเคราะห์ไว้แล้วตามข้อ 4 โดยนำเฉพาะจุดประสงค์การเรียนรู้ หัวข้อเรื่องและสาระการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้หรือจุดประสงค์ปลายทางตามธรรมชาติวิชาของแผนนั้นๆ
- 6) วิเคราะห์รายละเอียดของสาระการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระที่จำเป็นต้องสอนให้ผู้เรียนเข้าใจและเป็นมรดกเนื้อหาที่สำคัญหรือจำเป็นต่อการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 7) กำหนดจุดประสงค์นำทางตามลำดับความยากง่ายของเนื้อหานั้นๆ
- 8) เลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพของผู้เรียน
- 9) เลือกสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นสำหรับใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผน เช่น รูปภาพ บัตรคำ วิดิทัศน์
- 10) กำหนดขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงขั้นตอนการเรียนการสอนตามธรรมชาติวิทยาตามลำดับจุดประสงค์นำทาง และควรคำนึงถึงการบูรณาการเทคนิค วิธีการสอน กระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งสาระการเรียนรู้อื่นๆ ที่สอดคล้องกัน เพื่อเชื่อมโยงเข้าไว้ในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้
- 11) กำหนดวิธีการวัดผลและประเมินผล โดยระบุเครื่องมือและวิธีการประเมินผล

การเรียนรู้ ทั้งที่เกิดขึ้นระหว่างเรียนตามลำดับจุดประสงค์นำทางและที่เกิดขึ้นภายหลังการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามหลักสูตร

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จะต้องนำกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรคำนึงถึงหลักสูตร โดยมีการวิเคราะห์หลักสูตรให้คงแท้ถึงจุดหมายหลักการและเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยผ่านการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจนในแต่ละครั้งที่จัดการเรียนรู้นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึงผู้เรียน การพัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียน บทบาทของผู้เรียน วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน บรรยากาศในการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลที่สอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ อีกประการหนึ่งควรคำนึงถึงนโยบาย จุดเน้นของโรงเรียนที่สอดคล้องกับหน่วยงานที่กำหนด ดังนั้นในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ อาจจัดทำได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความต้องการและความเข้าใจของผู้สอนแต่ละคนและสามารถเพิ่มเติมหัวข้ออื่นลงไปได้อีกตามความเหมาะสม แต่ก็ไม่ควรจะตัดทอนหัวข้อที่สำคัญลงไป เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื่องจากการตัดทอนหัวข้อดังกล่าวแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้นั้นจะไม่สมบูรณ์ในสาระสำคัญทันทีที่ไม่สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ได้

2.6.7 ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เป็นงานสำคัญอย่างยิ่งของผู้สอนเพราะเป็นการเตรียมการสอนที่สมบูรณ์ ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาเอกสารหลักสูตรเป็นเบื้องต้น ก่อนที่จะลงมือเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้มีผู้ กล่าวถึง ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 ข, หน้า 83) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้

การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนมีหรือบรรลุซึ่งมีทั้งความรู้ ทักษะและเจตคติ จุดประสงค์การเรียนรู้จะได้มาจากจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์และจุดประสงค์ในคำอธิบายรายวิชา การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้จะต้องเขียนให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านและเขียนในเชิงพฤติกรรม จุดประสงค์สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้

- 1) พุทธิพิสัย คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นความสามารถทางสมองหรือความรู้ในเนื้อหาวิชาหรือในทฤษฎี
- 2) ทักษะ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติที่ต้องลงมือทำ

3) จิตพิสัย คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมหรือเจตคติหรือความรู้สึก
ในจิตใจ

จุดประสงค์การเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

- 1) จุดประสงค์ปลายทาง คือ จุดประสงค์ที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่มุ่งหวัง
ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในการเรียนแต่ละเรื่องหรือแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้
- 2) จุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ที่วิเคราะห์แตกออกจากจุดประสงค์
ปลายทางเป็นจุดประสงค์ย่อย โดยกำหนดพฤติกรรมสำคัญที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อให้เกิด
การเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอนจากจุดย่อยไปจนถึงจุดใหญ่ ปลายทางในการสอนจึงควรจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์นำทางไปสู่จุดประสงค์ปลายทาง

ขั้นที่ 2 การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน

การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน เป็นการพิจารณาว่าการเรียนการสอน
ในแผนนั้นมีจุดเน้นหรือสาระสำคัญอะไรจะต้องสอน เนื้อหาใดจึงจะครอบคลุมครบถ้วนจะเลือกใช้
เทคนิคหรือวิธีสอนใด ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้
และจะใช้สื่อการเรียนการสอนใดจึงจะสอดคล้องเหมาะสมกับกิจกรรมที่กำหนด การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนประกอบด้วย

- 1) การเขียนสาระสำคัญ สาระสำคัญ หมายถึง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหา
หลักการ วิธีการที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับหลังจากเรียนเรื่องนั้นๆ แล้วทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ
เจตคติ สาระสำคัญจะเป็นข้อความที่เขียนในลักษณะสรุปเนื้อหา เป้าหมายอย่างสั้นๆ จะเขียนเป็น
ความเรียงหรือเป็นข้อๆ ก็ได้

- 2) เนื้อหา คือ รายละเอียดของเรื่องที่ใช้จัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์
การเรียนรู้ประกอบด้วย ทฤษฎี หลักการ วิธีการและแนวปฏิบัติ การจะเขียนเนื้อหาสาระในการสอน
แต่ละจุดประสงค์หรือแต่ละเรื่องได้นั้นผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้จากเอกสาร ตำราเรียนหนังสือ คู่มือครู
และแหล่งความรู้ต่างๆ นำมาพิจารณาใช้ประกอบให้เหมาะกับวัย และระดับของผู้เรียนทั้งในด้าน
ความยากง่าย และความถูกต้องเหมาะสม การเขียนเนื้อหาสาระ ในแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอน
จะเขียนเนื้อหาสาระรายละเอียดทั้งหมดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ตามหัวข้อที่อยู่ในแผนการจัดการเรียนรู้ก็ได้
แต่หากรายละเอียดของเนื้อหามีมาก ควรเขียนเฉพาะหัวข้อเรื่องเนื้อหานั้นๆไว้ ส่วนรายละเอียดให้นำไปไว้ใน
ส่วนท้ายแผนการจัดการเรียนรู้หรือนำส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระของทุกแผนการจัดการเรียนรู้แยกไว้
อีกเล่มหนึ่งต่างหากเป็นเอกสารประกอบการสอนก็ได้

- 3) กิจกรรมการเรียนการสอน คือ สภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้น เพื่อนำผู้เรียนไปสู่
เป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับ

จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่างๆ จึงเป็นความสามารถและทักษะของครูมืออาชีพ ในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีลักษณะ ดังนี้

- (1) สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา
- (2) ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน
- (3) เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน
- (4) เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง
- (5) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นพาหนะหรือสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะและเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอน และตามจุดหมายของหลักสูตรได้ดียิ่งขึ้นหรือเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาวิจัยพบว่า สื่อประเภทต่างๆ มีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ต่างๆ ในระดับที่แตกต่างกัน

ขั้นที่ 3 การกำหนดวิธีวัดและประเมินผล

การวัดและการประเมินผล จัดเป็นกิจกรรมสำคัญที่สอดแทรกอยู่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอนจะเป็นการประเมิน เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนระหว่างการเรียนการสอนจะเป็นการประเมิน เพื่อปรับปรุงผลการเรียนและเพื่อให้ผู้เรียนทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะๆ และเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา / ภาคเรียน จะเป็นการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อตรวจสอบให้แน่ชัดว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนที่กำหนดไว้

สรุปขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้เป็น ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรจะต้องศึกษาตั้งแต่หลักการ โครงสร้างจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์ของวิชาและคำอธิบายรายวิชา เพื่อจะนำไปสู่การวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ได้

2) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระและกิจกรรม การวิเคราะห์จะต้องวิเคราะห์จากจุดประสงค์และคำอธิบายรายวิชา แล้วนำไปสัมพันธ์กับจุดหมายและหลักการของหลักสูตร เพื่อดูว่าจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรม ครอบคลุมครบถ้วนตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่

3) หากวิธีการทำแผนการจัดการเรียนรู้ คือ การเตรียมการสอนจะนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาวิธีการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนค้นพบคำตอบด้วยตนเองมีการฝึกทักษะเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน และทฤษฎีการเรียนรู้มีมากมายที่จะเลือกมาใช้สอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการที่ให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4) จัดทำสื่อการเรียนการสอน การทำแผนการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องจัดหาสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกลวิธีสอนที่คิดขึ้น

5) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล การทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องคิด วางแผนให้ครบวงจร คือ จะต้องวางแนวทางให้ครอบคลุมถึงการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนการสอน เพื่อดูว่าการเรียนการสอนนั้นบรรลุผลหรือไม่ เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอน นั้นจะต้องทำทั้งประเมินผลระหว่างเรียน เพื่อปรับปรุงและประเมินผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ ที่ตั้งไว้ด้วย

6) กำหนดโครงสร้าง การทำแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น โดยตลอดใน 1 ภาคเรียน โครงสร้างนั้นจะประกอบด้วย เวลา เนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวการสอน สื่อและอุปกรณ์ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล

2.6.8 กระบวนการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้จัดให้กับผู้เรียน โดยที่ผู้สอนได้ แสวงหาวิธีการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพแห่งการเรียนรู้ มีเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับการเรียนที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุข เรียนรู้ที่จะรู้ เรียนรู้ที่จะทำ เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันและเรียนรู้ที่จะเป็น บุคลิกภาพของตนเอง ได้มีผู้กล่าวถึง กิจกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 28) กล่าวว่า กระบวนการหรือ กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคที่เหมาะสม มีความ น่าสนใจหลากหลายช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญมาก ของการเตรียมการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในทักษะ การอ่านและการเขียนพื้นฐาน ผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน กิจกรรมที่ จัดขึ้นเป็นความต้องการของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ และมีความสำคัญโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ควบคู่ ไปกับการเน้นเนื้อหา มุ่งให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้มีความกล้าแสดงออก ฝึกการวิเคราะห์ การคิดสนุกกับการเรียน การฝึกภาษา ทำงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน รู้วิธีแก้ปัญหา รู้จักใช้ แหล่งข้อมูลและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รู้จักใช้ กลยุทธ์ในการเรียนให้ผู้เรียน ได้ฝึกและสามารถ พัฒนาทักษะในกระบวนการอ่าน และการเขียนได้อย่างมีคุณภาพ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ และคนอื่นๆ (2545, หน้า 24-28) กล่าวว่า การจัดกระบวนการ เรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนควรใช้เทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้หลายๆ วิธี เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัยและดำเนินกระบวนการ เรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ผู้สอนจะต้องศึกษาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอน เทคนิค การสอนหลายๆวิธีที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ผู้สอนควรคำนึง ดังนี้

1) ช้่นนำเข้าสู่บทเรียนเป็นการสร้างความสนใจให้แก่ผู้เรียนซึ่งมีวิธีการหลายอย่าง ได้แก่ให้ดูรูปภาพ ตั้งคำถาม ถาม-ตอบ พังนิทาน ปริศนาคำทาย สุภาษิต คำพังเพย คำขวัญ คำกลอน วิเคราะห์ข่าวประจำวัน วิเคราะห์กรณีตัวอย่าง เล่าความประทับใจ ชมวิดีโอ ชมสไลด์ เป็นต้น ผู้สอนจะต้องมีสื่อการสอนประเภทต่างๆ มาสร้างความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งจะป้อนคำถามให้ ผู้เรียนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ตามอย่างมีเหตุผล เพื่อกระตุ้นเข้าสู่บทเรียน คำถามที่ผู้สอนควรใช้มักขึ้นต้นด้วย คำว่า ทำไม อย่างไร อะไร เมื่อไร ที่ไหน เป็นต้น

2) ช้่นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนแล้ว ผู้สอนจะต้อง แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนได้รู้ทิศทางหรือเป้าหมายของการเรียนรู้ไว้ชัดเจน ซึ่งขั้นดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้นี้จัดว่าเป็นหัวใจสำคัญ ผู้สอนจะต้องเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มาเป็นอย่างดี การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะมีกระบวนการต่างๆ การดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินไปตามขั้นตอนของวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงหลักการ สำคัญ ดังนี้

- (1) เน้นผู้เรียนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ตามลำดับซึ่งมีความยากง่ายเหมาะกับวัย
  - (2) มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่มของผู้เรียน และมีการทำกิจกรรมร่วมกัน
- ในกระบวนการเรียนรู้
- (3) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันตลอดจนร่วมกันแก้ปัญหาและปฏิบัติงาน ร่วมกัน
  - (4) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
  - (5) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัวและจากสภาพแวดล้อม เพื่อสร้าง ประสบการณ์ตรง และผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
  - (6) จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางกาย สติปัญญาและอารมณ์ โดยคำนึง ความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งความสามารถทางสติปัญญา สังคม และอารมณ์
  - (7) จัดเนื้อหาสาระของการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย และความต้องการของผู้เรียน
  - (8) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเพียงพอต่อการค้นคว้าความรู้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน
  - (9) มีการจัดการเรียนการสอน โดยให้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชน องค์กรต่างๆ เป็นการร่วมมือระหว่างผู้สอน ผู้เรียนและบุคคลภายนอกซึ่งอยู่ในสังคม

เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนรู้

3) **ขั้นสรุป** เป็นการสรุปผลการดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้หรือไม่และผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวังหรือไม่

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของผู้สอน และผู้เรียนมีความแตกต่างกันด้านธรรมชาติของเนื้อหาสาระในแต่ละสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาจากความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้เป็นคนดี และเป็นคนเก่งตามความมุ่งหวังของการจัดการศึกษา

2.7 การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เสนอแนวคิดนี้คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา เขมมณี อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีจุดเน้นอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนจัดให้ผู้เรียนทำ เพื่อไปสู่การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.7.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงความเป็นมาของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

ทศนา เขมมณี (2542, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้ผลดีที่สุดนั้นต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไรหรือเป็นอย่างไรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่ได้หมายความว่าจัดการให้ผู้เรียนไปนั่งรวมกันกลางห้อง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การให้ผู้เรียนเป็นจุดสนใจหรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ การให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หากผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมาก ผู้เรียนก็จะเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนรู้มากและควรจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตั้งตัวตั้งใจ หรือมีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำมิใช่เพียงทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้นดังนั้น การที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม นั้น กิจกรรมนั้นจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง “Active” คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัว ตั้งใจมีความจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีดังนี้

1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย คือ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูล และการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพราะการรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้แม้ว่ามีการให้ความรู้ที่ดี ๆ ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้

2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา สามารถกระตุ้นสมองของผู้เรียนเกิดการเคลื่อนไหว โดยเรื่องที่จะให้ผู้เรียนคิดต้องไม่ยากเกินไปและยากเกินไป เรื่องที่จะให้ผู้เรียนคิดต้องเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดหรือลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม คือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคมซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ด้วย

4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรช่วยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ คือ เป็น กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความหมายต่อตนเองมักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประสบการณ์ และความเป็นจริงของผู้เรียนจะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดและการตัดสินใจอย่างมีระบบ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถค้นคว้าหาความรู้จนสามารถหาคำตอบได้ด้วยตัวเองโดยผู้สอนจัดสถานการณ์ให้เหมาะสมกับวัยและสติปัญญา สังคมและอารมณ์ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.7.2 ความหมายของการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

การเรียนการสอนแบบชิปปา เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามสนใจ และมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปปา (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 67 ; สุพลรังสินธ์, 2543, หน้า 41; ทิศนา แคมมณี, 2542, หน้า 14) ซึ่งมีความหมายตามตัวอักษร ดังนี้

C หมายถึง Construct คือ การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความ สร้างความหมาย สังเคราะห์ ข้อมูลและสรุปข้อความ

I หมายถึง Interaction คือ การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เรียนรู้จากการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P หมายถึง Participation คือ การให้ผู้เรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากที่สุด

P หมายถึง Process and Product คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน ข้อความที่สรุปได้

A หมายถึง Application คือ การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism)

การสร้างสรรค์ความรู้เป็นแนวคิดทางด้านจิตวิทยาและปรัชญาที่เชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากสิ่งที่เรียนรู้ และเข้าใจปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนกับสถานการณ์ในการได้รับและกลั่นกรองทักษะและความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้สอน เพื่อน ผู้ปกครองและผู้อื่น จะมีส่วนช่วยให้เกิดการสร้างความรู้ (สุภารัตน์ สุทธิชาติ, 2547, หน้า 22 ; อ้างจาก ชนาธิป พรกุล, 2543, หน้า 65) นักปรัชญากลุ่มสร้างสรรค์ความรู้นิยมเชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในจิตจากการทำความเข้าใจหรือให้ความหมายกับเหตุการณ์ประสบการณ์หรือข้อสนเทศ โดยอาศัยความรู้เดิม ความเชื่อ ทฤษฎีและความคาดหวังของตนในการแปลความหมาย เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้นๆ (สุภารัตน์ สุทธิชาติ, 2547, หน้า 22 ; อ้างจาก ไสว พักขาว, 2542, หน้า 17) แนวคิดทฤษฎี Constructivism หรือทฤษฎีการสร้างสรรค์ความรู้ เป็นทฤษฎีความรู้และการเรียนรู้พื้นฐานจากหลายแนวคิด ได้แก่ ปรัชญามานุษยวิทยา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีพื้นฐานมาจากจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาพุทธิปัญญา จึงได้ข้อสรุปการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้เป็นแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้ที่เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวหน้าขึ้นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยกระบวนการพัฒนาโครงสร้างความรู้ภายในบุคคล และการรับรู้สิ่งต่างๆรอบตัว (ทิตินา แจมมณี, 2542, หน้า 6)

ลักษณะสำคัญของแนวคิดสร้างสรรค์ความรู้เป็นสิ่งที่ผู้สอนควรทำความเข้าใจเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (สุภารัตน์ สุทธิชาติ, 2547, หน้า 23 ; อ้างจาก วันเพ็ญ วรรณโกมล, 2544, หน้า 128)

- (1) การเรียนรู้เป็นการสร้างสรรค์ความรู้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ประสบการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง
- (2) การแปลความหมายเป็นสิ่งเฉพาะบุคคล สิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการแปลความหมายจากประสบการณ์เฉพาะบุคคล
- (3) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำการเรียนรู้โดยพัฒนา

ความรู้จากประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

(4) การเรียนรู้เป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน การพัฒนาความคิดเป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลาย

(5) การเรียนรู้เป็นการปฏิบัติในโลกที่เป็นสถานการณ์จริงซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความหมาย และมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง

(6) การทดลองใช้วิธีบูรณาการมิใช่เป็นกิจกรรมแบ่งแยกส่วนตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมแต่ละกิจกรรมจะบูรณาการความรู้กับประสบการณ์

สรุปได้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผู้เรียนมีโอกาสได้รับข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ๆ และมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาของตน ในการคิดค้นกรองข้อมูลทำความเข้าใจข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ดังนั้นแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้เสริมในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยให้ผู้เรียนได้คิดได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่หลากหลายในการใช้ความคิดจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

2) แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group process and cooperative learning)

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันและมีการดำเนินงานร่วมกัน โดยผู้นำกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มต่างก็ทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมและมีกระบวนการทำงานที่ดี เพื่อนำกลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคมและขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น (สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า24 ; อ้างจาก ทิศนา แจมมณี,2545,หน้า142) หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเองโดยผู้สอนเป็นผู้จัดกระบวนการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ และขนาดของกลุ่มหรือจำนวนผู้เรียนในกลุ่มขึ้นอยู่กับจุดหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาวิชา ความยากง่ายของกิจกรรมและวัยของผู้เรียน (สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า 25 ; อ้างจาก ชนาธิป พรกุล,2543,หน้า 33-34)

การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพอใจ (สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า 25 ; อ้างจาก พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์,2544,หน้า 9) และเป็นวิธีเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

แบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจซึ่งกันและกันและดูแลซึ่งกันและกัน (สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า 25 ; อ้างจาก ชนาธิป พรกุล,2543,หน้า34)

หลักการเรียนแบบร่วมมือคล้ายกับกระบวนการกลุ่ม แต่ต่างกันที่การเรียนรู้อยู่แบบร่วมมือจัดกลุ่มผู้เรียนให้ละกันทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนนำศักยภาพของตนมาเสริมความสำเร็จของกลุ่ม โดยผู้เรียนช่วยเหลือกันปฏิบัติสัมพันธ์เชิงบวก ไว้วางใจกันและยอมรับในบทบาทและผลงานของเพื่อน(สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า25 ; อ้างจาก ชนาธิป พรกุล,2543,หน้า 34) และการเรียนแบบร่วมมือสามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนทุกวิชา และทุกระดับชั้นจะมีประสิทธิผลยิ่งกับการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรมจริยธรรม การเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกันและความร่วมมือภายในกลุ่ม (วัฒนาพร ระวังทุกข์,2542,หน้า34)

สรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการดำเนินการของกลุ่มซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติภายในกลุ่มทำให้สมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็นผลให้เกิดพลังกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และแนวคิดเรื่องการเรียนแบบร่วมมือนั้นเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือโดยการแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งตรงข้ามกับการเรียนที่เน้นการแข่งขันและการเรียนตามลำพัง

3) แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning readiness)

การเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากผู้เรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดี ผู้เรียนก็ไม่สามารถรับได้ การจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้มีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ไวต่อการรับข้อมูล ข่าวสารและพฤติกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของผู้เรียนตื่นตัว พร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆ การเคลื่อนไหวดังกล่าว ในการจัดกิจกรรม ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียนด้วย ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ว่าอารมณ์และความรู้สึกใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ และพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และอารมณ์นั้นๆ ควบคู่ไปกับการกระทำด้านต่างๆ (ทิสนา เขมมณี,2542,หน้า 6)

สรุปได้ว่า สภาวะทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาของผู้เรียนที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ดี ความพร้อมเกิดขึ้นได้สองทาง คือ ทางที่หนึ่งเกิดขึ้นตามธรรมชาติ อันเนื่องมาจากพัฒนาการทางจิตวิทยาของบุคคลและทางที่สองคือเกิดขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของบุคคลนั้น อันเนื่องมาจากการกระทำของตนเองหรือสภาวะแวดล้อม

4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process learning)

การเรียนรู้แบบกระบวนการ หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้กระบวนการเป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกับการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา อีกทางหนึ่ง (ทิสนา เขมมณี,2542,หน้า 5) และกระบวนการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นได้โดยผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนรู้จักวางแผน สังเกต ประเมินค่าในกิจกรรมของตนเอง การสร้างเครื่องมือด้วยตนเอง การร่วมกิจกรรมการพูดคุย การอภิปราย การวินิจฉัย การช่วยเหลือภายในกลุ่ม เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทำให้เกิดกระบวนการคิด โดยมีผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง สนับสนุนกระบวนการต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลายได้ (สุภารัตน์ สุทธิชาติ,2547,หน้า26)

สรุปได้ว่า การศึกษานั้นให้ความสำคัญกับเนื้อหาการเรียนรู้มาก ผู้เรียนไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้หมด ดังนั้นผู้เรียนจะต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนเองสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะแสวงหา และศึกษาได้ด้วยตนเอง หากมีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็น ก็ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่ไปกับเนื้อหาความรู้หรือผลผลิตจึงเกิดขึ้น แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าแม้แนวคิดนี้จะแพร่หลายมากกว่า 20 ปีแล้ว แต่การนำแนวคิดไปใช้ยังไม่กว้างขวางและบังเกิดผลเท่าที่ควร

5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนความรู้ (Transfer of learning)

การถ่ายโอนความรู้ หมายถึง การเอาความรู้หรือประสบการณ์เดิมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนบทเรียนใหม่ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,2543,หน้า 36) การถ่ายโอนความรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนเข้าใจวิธีประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ที่ต่างออกไป ซึ่งความสามารถนี้จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ในคุณค่าของการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนจำเป็นต้องแสดงให้เห็นประโยชน์ของความรู้ โดยแสดงวิธีใช้ความรู้ในสถานการณ์อื่นหรือสอนวิธีการประยุกต์ใช้ความรู้ (ชนาธิป พรกุล,2543,หน้า155)

สรุปได้ว่า การถ่ายโอนความรู้เป็น การทำให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ขยายไปสู่ แหล่งใหม่ ๆ และมีลักษณะจากคนสู่คน โดยอาศัยกระบวนการวิธีที่ตั้งใจบ้าง ไม่ตั้งใจบ้างได้แก่การอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกันก็จะมีการเรียนรู้ร่วมกันตามโอกาสที่เหมาะสม สืบทอดความรู้ เป็นมรดกต่อๆ กัน ไปจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งและจากคนหนึ่งหรือหลายคนไปสู่คนอื่น ๆ ที่ยังไม่รู้เป็นวงกว้างออกไป กิจกรรมลักษณะนี้ทำให้ความรู้ได้รับการตรวจสอบทบทวนพิสูจน์ โดยคนหลายคนมีการพิจารณาหรือปรับปรุงเสริมแต่ง ดัดแปลงไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือบริบทไปเรื่อย ๆ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 ดังกล่าวข้างต้นใช้บนพื้นฐานของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

(1) ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์

วิวัฒนาการ ระบุว่า (2542 ข, หน้า 58) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ พัฒนาการของมนุษย์ไว้ว่า ความจริงทั้งหลายมิได้คงที่หรือหยุดนิ่ง แต่จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา สถานที่ สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมและค่านิยม เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการของการพัฒนา เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงนั่นเอง ได้มีนักจิตวิทยา และนักจิตวิเคราะห์หลายท่าน ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ คือ ทฤษฎีพัฒนาการของฟรอยด์ ซึ่งจะรู้จักกันดีว่าเป็นทฤษฎีทางด้านการพัฒนา psychosexual ซึ่งเน้นว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิด จากแรงจูงใจหรือแรงขับและพื้นฐานที่กระตุ้นให้คนมีพฤติกรรม คือ สัญชาตญาณทางเพศของฟรอยด์ โดยแบ่งระยะพัฒนาการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระยะด้วยกัน คือ ระยะปาก ระยะทวารหนักหรือขับถ่าย ระยะอวัยวะเพศ ระยะแฝงหรือระยะพัก และระยะสนใจเพศตรงข้าม

(2) ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์

อาวี พินช์มณี (2544, หน้า 121-166) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ ทฤษฎีของ Max Wertheimer และ Kohler โดยที่ Max Wertheimer และ Kohler เป็นนักจิตวิทยา ชาวเยอรมันอยู่ในกลุ่มจิตวิทยาเกสตัลท์โดย Wertheimer เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการรับรู้โดยอาศัย ประสบการณ์เดิมและ Kohler เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการหยั่งเห็นและการหยั่งเห็นที่เกิดขึ้นต้องอาศัย ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนนำมาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์และทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นทฤษฎี การเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปจากเดิม อันเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในที่นี้ มิได้หมายถึงเฉพาะพฤติกรรมทางกายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมทั้งหมดที่มนุษย์แสดงออกมาได้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตาย จึงมีคำกล่าวเสมอว่าไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียน การเรียนรู้จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็นอย่างดี

2.7.3 หลักการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปานั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ มีความกระฉับกระเฉง ตื่นตัว ใฝ่ต่อการรับรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวดังกล่าว ผู้สอนจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมและจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียนด้วย ผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียน เพื่อที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของผู้สอน ได้มีนักวิชาการ กล่าวถึง หลักในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปาไว้ ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2542, หน้า 6) ได้กล่าวถึง หลักในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปาไว้ว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้เรียนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระข้อควรรู้ให้แก่ตนเอง ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง (แสวงหาข้อมูล ศึกษาทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย สังเคราะห์ข้อมูลสาระและสรุปข้อความรู้)
- 2) ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด
- 3) ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันและให้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยน ข้อมูลความรู้ ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้
- 4) ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน
- 5) ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา นอกจากจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแล้วยังสามารถนำไปใช้เป็นตัวชี้วัดหรือเป็นเครื่องตรวจสอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ว่ากิจกรรมนั้นเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยการนำกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้มาตรวจตามหลักชิปปา

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2547, หน้า 199-201) ได้กล่าวถึง หลักในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปาไว้ ดังนี้

หลักการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

- 1) การสร้างความรู้ หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง
- 2) การปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคล และแหล่งเรียนรู้

ที่หลากหลายซึ่งทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

3) การมีส่วนร่วมทางกาย หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทางกาย คือ ผู้เรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวทางร่างกาย โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ อย่างเหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน

4) การเรียนรู้กระบวนการ หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการพัฒนาตนเอง เป็นต้น การเรียนรู้ทางด้านกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา อีกทางหนึ่ง

5) การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำความรู้ไปใช้ในหลายลักษณะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อยๆ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญาและสังคมส่วนการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นั้นความจริงแล้วเกิดขึ้นควบคู่ไปกับทุกด้าน ซึ่งหากผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามหลักการดังกล่าวคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติได้ประยุกต์รูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน

สรุปได้ว่า หลักการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปาสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งทางกาย สติปัญญาและสังคม ส่วนการมีส่วนร่วมทางอารมณ์นั้นมีการเกิดควบคู่ไปทุกด้านอยู่แล้ว ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.7.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

ทิตานา แชนเมธี (2542, หน้า 21) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นนำ ผู้สอนจะต้องสร้างหรือกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2) ขั้นกิจกรรม ผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (1) สร้างให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเอง
- (2) ช่วยให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ ช่วยกันเรียนรู้
- (3) ช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาท และส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง
- (4) ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ ควบคู่ไปกับผลงาน
- (5) ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้

3) **ขั้นวิเคราะห์ อภิปรายผลจากกิจกรรม**

(1) วิเคราะห์ อภิปราย ผลงานหรือข้อความที่สรุปได้จากกิจกรรม

(2) วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้

4) **ขั้นสรุปและประเมินผลการเรียนตามวัตถุประสงค์**

จากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นข้างต้นนั้น ทิศนา แจมมณี (2547, หน้า 282-284) ได้กล่าวว่า ซิปปาคือหลักการที่สามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลักซิปปาคือ สามารถใช้วิธีและกระบวนการที่หลากหลายซึ่งอาจจัดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่ได้นำเสนอไว้และมีกรนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี และสามารถเขียนเป็นขั้นตอนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นกระตุ้นความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตนซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งผู้สอนอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาได้ด้วย

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ที่หามาได้ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล ประสพการณ์ใหม่ๆ โดยใช้กระบวนการต่างๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มในการอภิปราย และสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้นๆ จึงจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่น และได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อมๆ กัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นสรุปความรู้ที่ได้รับมาทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน ขั้นนี้เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานสร้างความรู้ของตน ให้ผู้อื่นรับรู้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจ

ของตนเอง และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์แต่หากต้องปฏิบัติตามข้อความรู้ที่ได้
ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติและมีการแสดงผลงานที่ปฏิบัติด้วย

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน
การนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย เพื่อความชำนาญ ความเข้าใจ
ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้นหลังจากนี้การประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการ
เสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งหนึ่งก็ได้ หรืออาจมีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ 6 แต่นำมา
รวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นตอนตั้งแต่ขั้นที่ 1-6 เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ซึ่งผู้สอนสามารถ
จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการฝึกทักษะกระบวนการต่างๆ
อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายลักษณะ
ให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์และทางสังคมอย่างเหมาะสม
อันจะช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว สามารถเรียนรู้และรับรู้ได้เป็นอย่างดี จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนทั้ง 6 ขั้น
มีคุณสมบัติตามหลักการชิปปา ส่วนขั้นตอนที่ 7 เป็นขั้นตอน ที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้
จึงทำให้รูปแบบนี้มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักชิปปา

อรรถัย มูลคำและคณะ (2542, หน้า 22) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการสอนแบบชิปปา
มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นนำ เป็นการสร้างและกระตุ้นความสนใจหรือเตรียมความพร้อมในการเรียน
- 2) ขั้นกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมตามหลักการ เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง
มีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้ มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้
และนำความรู้ไปใช้
- 3) ขั้นวิเคราะห์ เป็นการวิเคราะห์ อภิปรายชิ้นงานหรืออภิปรายผลงานและข้อความ
สังเคราะห์ วิเคราะห์หรืออภิปรายความรู้
- 4) ขั้นสรุปหรือประเมินผล เป็นการสรุปสาระความรู้และประเมินผลการเรียนรู้
ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบชิปปานั้น เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องมีการวางแผนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติ
และเกิดการเรียนรู้ได้จริงซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้น คือ ขั้นทบทวนความรู้เดิม
ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้
ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นแสดงผลงาน และขั้นประยุกต์ใช้ความรู้
ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชา สังคมศึกษาในครั้งนี้

กรมวิชาการ (2539,หน้า 1) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปามีดังภาพประกอบ 2

ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปามี

ภาพ 2 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปามี

(ที่มา: กรมวิชาการ.2539,หน้า 1)

กรมวิชาการ (2539,หน้า 1) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบชิปามีนั้นสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนจะต้องทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจหรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2) ขั้นกิจกรรม ผู้สอนควรจัดกิจกรรมตามหลักการ ดังนี้

(1) ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง เช่น การเผชิญสถานการณ์ปัญหา

ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้างความหมายข้อมูล โดยกระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่นๆ พร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลายด้วยตนเอง จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญความรู้ที่ได้

(2) ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ช่วยกันเรียนรู้และมีส่วนร่วมใน กระบวนการเรียนรู้ เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมกายภาพ ธรรมชาติ คือ มีการเคลื่อนไหวร่างกายและตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหาและประเมินการแก้ปัญหาาร่วมกัน

(3) การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา และตัดสินใจและกระบวนการทำงาน

(4) การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ เช่น นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ หรือ การทำแบบฝึกหัดหรือการนำเสนอผลงาน

3) ชั้นวิเคราะห์ ผู้สอนควรวิเคราะห์ ดังนี้

(1) วิเคราะห์ อภิปราย ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม

(2) วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้

4) ชั้นสรุปและประเมินผล

1) ประเมินความรู้ ความเข้าใจและการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

นวลจิตต์ ชาวศิริพิงศ์ (2542, หน้า16-17) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนของการจัดการเรียน การสอนแบบซิปปา มีดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ไม่ได้หมายความว่าต้องได้ความรู้ที่เป็นเรื่องใหม่ ที่ไม่เคยรู้มาก่อน แต่ถ้าถึงขนาดนั้นก็นับว่าวิเศษที่สุด ตัวอย่างมีมาแล้ว คือ การที่มนุษย์รู้ว่าโลกนี้มีลักษณะกลม ไม่แบนอย่างที่เคยเชื่อหรือการที่รู้ว่าโรคต่างๆ ที่เกิดจากเชื้อโรค ไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์อีกมากมาย ดังที่ได้ทราบกันดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามการรู้เพิ่มจากสิ่งเดิมที่รู้อยู่แล้วก็ถือว่าการสร้างความรู้ได้แล้ว ตามหลักทฤษฎี พัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ว่า มนุษย์มีโครงสร้างทางสติปัญญาที่สามารถงอกงามได้ ด้วยการเกิดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดกระบวนการขึ้นในสมองมีการปรับแต่งประสพการณ์ ให้เข้ากับประสพการณ์เดิมและปรับให้เหมาะสม อาจทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ทั้งสองกรณีก็ถือว่าการสร้างความรู้ได้

2) การมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้จากผู้อื่น หมายถึง ผู้เรียนมีกิจกรรมพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้กันภายในกลุ่ม ในห้องเรียน ในโรงเรียนหรือในชุมชนที่ผู้เรียนเรียนอยู่ เรียกว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมซึ่งนอกจากจะได้ความรู้แล้วยังจะมีโอกาสเรียนรู้การอยู่ด้วยกันในสังคม

หรือการมีปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ คือ ได้มีโอกาสรับรู้ความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ หรือมีโอกาสได้มีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

3) การได้มีการเคลื่อนไหวทางร่างกาย หมายถึง ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงบทบาทในกิจกรรมและการเรียนการสอน ได้เคลื่อนไหวร่างกายทำให้กระฉับกระเฉงตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ในส่วนนี้ผู้เรียนจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย

4) การได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ หมายถึง ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ถึงความรู้สึก สมรรถสมานสามัคคี รักใคร่กันจากการได้ทำกิจกรรมร่วมมือร่วมแรงกันทำ โดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์หรือการได้รับความรู้จากการตอบคำถามของผู้สอนหรือการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกจากเพื่อน ในส่วนนี้ผู้เรียนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์

5) การมีโอกาสได้นำความรู้ไปใช้ หมายถึง ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่สร้างขึ้นเองไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ในสถานการณ์อื่นที่มีความคล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกันเป็นการได้ทดสอบความรู้นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ความพอใจ เป็นแรงเสริมให้อยากรู้ต่อไปอีก

สรุปได้ว่า ขั้นตอนของหลักการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา นั้น จะต้องมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะต้องหาคำตอบด้วยตนเอง มีการซักถามและวิเคราะห์หาคำตอบร่วมกับเพื่อน ผู้เรียนจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมีการเรียนรู้กระบวนการรู้จักการวิเคราะห์ร่วมกันแก้ปัญหา มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางร่างกายและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ เมื่อผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่มีความคล้ายคลึงกันเพื่อเป็นการทดสอบความรู้ พร้อมทั้งนำมาซึ่งความภาคภูมิใจ เพื่อเป็นแรงเสริมให้อยากเรียนรู้ต่อไปอีก

2.7.5 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปา

ชิปปาเป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้เรียนการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “ชิปปา” สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลายซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปาไว้ ดังนี้

วัฒนาพร ระจับทุกซ์ (2542, หน้า 11) กล่าวว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปามีหลายรูปแบบแต่แต่ละรูปแบบจะมีระดับบทบาทของผู้สอน และผู้เรียนมากน้อยต่างกันไป สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

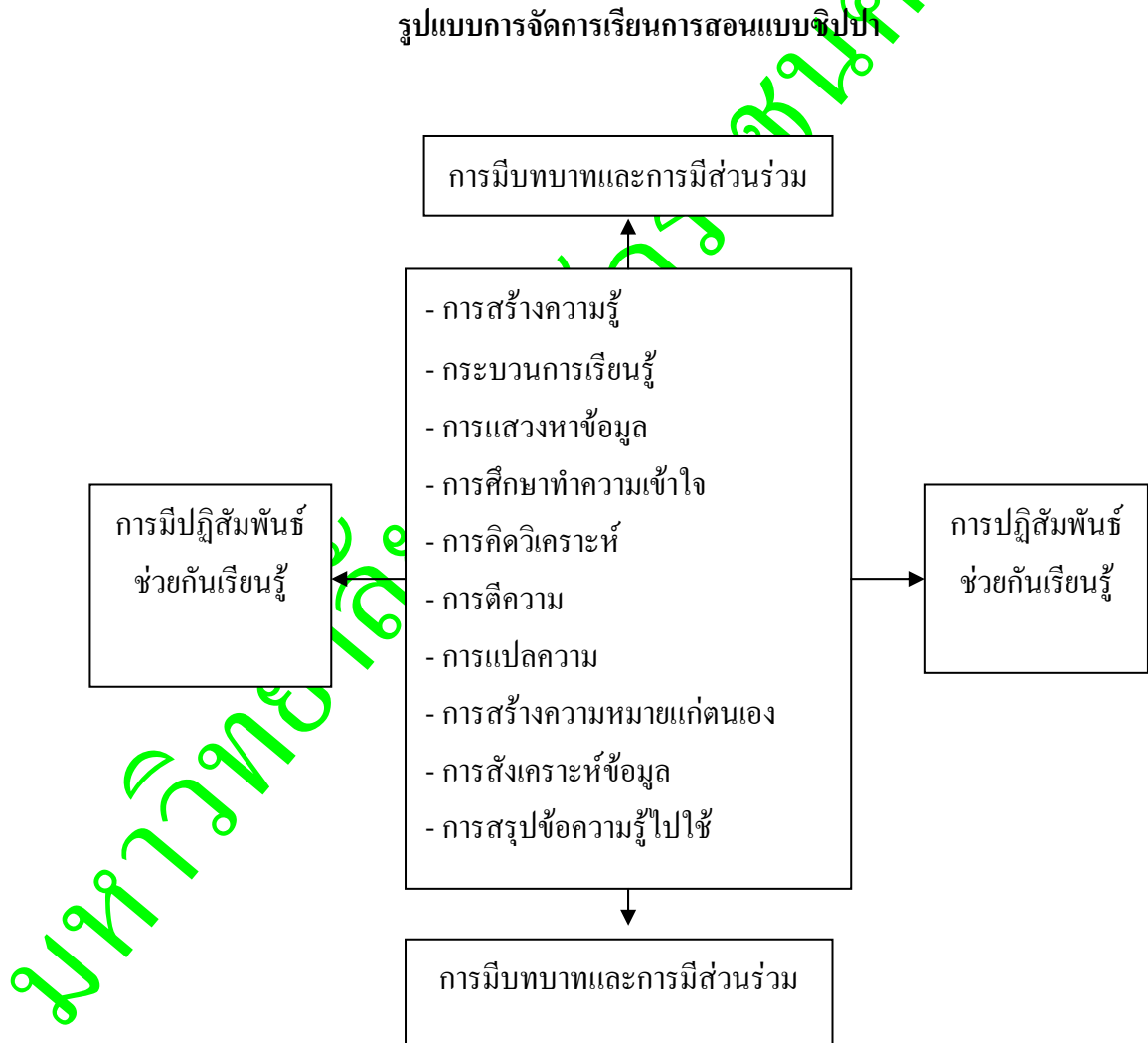
แบบที่ 1 ผู้สอนเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อการเรียนวัสดุ-อุปกรณ์ ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้สอนซึ่งส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นคู่เป็นกลุ่ม

แบบที่ 2 ผู้สอนจะเป็นผู้กระตุ้นมอบหมายให้ผู้เรียนค้นคว้า ผลิตสื่อการเรียน

ด้วยตนเองซึ่งจะใช้ได้ดีกับการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะผู้เรียนจะได้ฝึกทักษะทางภาษาไทยได้เป็นสองเท่า ทั้งในขณะที่เตรียมและฝึก

แบบที่ 3 ผู้เรียนจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องศูนย์การเรียนรู้มีอิสระจากห้องเรียนปกติสามารถเลือกทำงานตามความสามารถ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียนอาจเรียนคนเดียวหรือเรียนเป็นคู่เป็นกลุ่มกับเพื่อนก็ได้

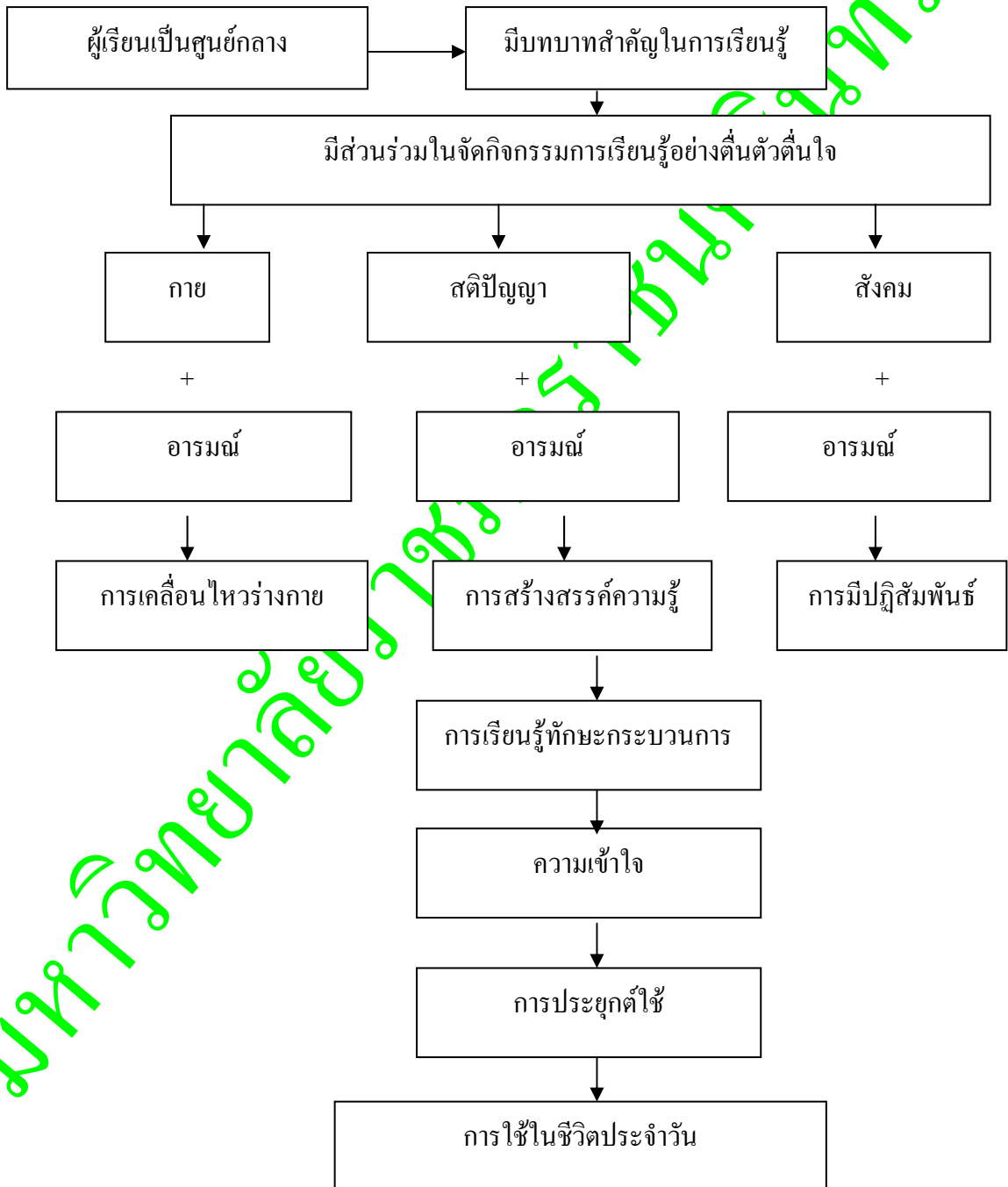
สุรงค์ เจริญสุข.(2541,หน้า 6) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา ดังภาพประกอบ 3

ภาพ 3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา (ที่มา : สุรงค์ เจริญสุข,2541,หน้า 6)

ทิสนา แคมมณี.(2542,หน้า 12) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา ดังภาพประกอบ 4

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา

ภาพ 4 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา (ที่มา : ทิสนา แคมมณี,2542,หน้า 12)

2.7.6 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

วิธีการวัดและประเมินผลที่ยอมรับกันว่า สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา คือ การประเมินตามสภาพจริง เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน การประเมินในลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามสภาพจริง วิธีใช้ประเมินได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แบบทดสอบวัดความสามารถจริง การรายงานตนเอง และแฟ้มสะสมผลงานเน้นที่การประเมินตนเอง ความเข้าใจและความมุ่งมั่นที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน มากกว่าการตอบสนองที่มาจากคำความรู้ได้ มุ่งนำผู้เรียนให้ทำงานต้องประยุกต์ความรู้ไปใช้ในประสบการณ์ชีวิตจริง (ศิริพร มาวรณา, 2546, หน้า 22) มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2544, หน้า 6) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า เป็นการประเมินคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติ และผลการปฏิบัติของผู้เรียน การประเมินจะมีประสิทธิภาพ เมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนที่อยู่ในสภาพจริง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2544, หน้า 22) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า การวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่เป็นระบบเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียน เพิ่มความมั่นใจในการตัดสินผลการเรียนโดยผู้สอน ผู้เรียนและผู้ปกครองมีความร่วมมือกัน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แฟ้มสะสมผลงาน

พีชิต ฤทธิจรูญ (2543, หน้า 96) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลโดยเน้นการปฏิบัติจริง มุ่งประเมินการกระทำในหลาย ๆ ด้านของผู้เรียนตามสภาพที่เป็นจริงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนหรือสถานที่นอกโรงเรียนโดยผู้สอนไม่ได้จัดการ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 56) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน การประเมินจะมีประสิทธิภาพ เมื่อประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียนอยู่ในสภาพจริง

สมศักดิ์ ภู่วิดาวรรณ (2544, หน้า 85) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนและเป็นวิธีการประเมินโดยเน้นงานที่ผู้เรียนแสดงออกในด้านภาคปฏิบัติเน้นกระบวนการเรียนรู้ ผลงานและแฟ้มสะสมผลงาน

อุทุมพร จามรมาน (2540, หน้า 2) ให้ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ว่า การวัดและการประเมินกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจของผู้เรียนอย่างตรงไปตรงมาตามสิ่งที่เขาทำโดยพยายามตอบคำถามว่า เขาทำอะไรและทำไมถึงทำ การรู้ว่าเขาได้ข้อมูลมาอย่างไร และทำไมจะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ของเขา

สรุปได้ว่า ความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติ เน้นพฤติกรรมการเรียนรู้ระดับสูง การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และการประเมินที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับกระบวนการเรียนการสอน

อุทุมพร จามรมาน (2540, หน้า 11) ได้กล่าวถึง ลักษณะที่สำคัญของการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้

- 1) เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนของผู้เรียนซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาที่ทุกสถานการณ์ทั้งที่โรงเรียนบ้านและชุมชน
- 2) เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงออกมาจริงๆ
- 3) เน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเด่นชัดและให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
- 4) เน้นการประเมินตนเองของผู้เรียน
- 5) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
- 6) ใช้ข้อมูลที่หลากหลายมีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้านทั้งที่โรงเรียน บ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 7) เน้นคุณภาพของผลงานที่ผู้เรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายๆ ด้านของผู้เรียน
- 8) เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์
- 9) ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกมีการชื่นชม ส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
- 10) เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้เรียน ผู้ปกครอง

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน แบบชิปปา นั้นจะต้องมีการประเมินตามสภาพจริงที่เน้นพฤติกรรมแสดงออกของผู้เรียน ผู้เรียนต้องมีการประเมินตนเองและผู้เรียนสามารถสร้างผลงานได้เอง

2.7.7 บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบชิปปา

บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา มีดังนี้

1) ผู้สอนจะต้องเตรียมการสอน ดังนี้

(1) ศึกษาความรู้จากหลายแหล่งและวิเคราะห์เรื่องที่สอน
(2) วางแผนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เลือกเนื้อหา ออกแบบกิจกรรมตามหลักชิปปาและกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

(3) จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน เอกสาร หนังสือหรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เครื่องมือประเมินผลและจัดห้องเรียนได้เหมาะสมกับกิจกรรม

2) ผู้สอนควรดำเนินการสอน ดังนี้

- (1) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจร่วมกิจกรรม
- (2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่วางไว้
- (3) ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ แนะนำหรือแก้ปัญหาตามความจำเป็น
- (4) สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
- (5) ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมข้อมูลและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

3) ผู้สอนจะต้องมีการวัดและประเมินผล ดังนี้

- (1) เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลงาน
- (2) ประเมินผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการสอนบทบาทของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปว่า บทบาทของผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปานั้นผู้สอนต้องเตรียมการสอนโดยการวางแผน ออกแบบการสอนมีการเตรียมสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

2.7.8 บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปามี ดังนี้

1) ทบทวนความรู้เดิมและมีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

2) ศึกษาหรือลงมือทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจใช้ความคิด ในการกลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลและสร้างความหมายให้แก่ตนเอง

3) สรุปและจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิด

ความคงทนและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้สะดวก

4) นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต การประยุกต์ใช้ช่วยต่อยอดความเข้าใจ และสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียนและยังช่วยก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมอีกด้วย

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการตามบทบาททั้งสี่ ผู้เรียนจะต้องแสดงพฤติกรรมที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

- 1) เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น
- 2) ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูลและการสรุป เป็นต้น
- 3) รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 4) ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบ คัดค้าน สนับสนุนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
- 5) แสดงความสามารถของตนเองและยอมรับความสามารถของผู้อื่น
- 6) ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ
- 7) เรียนรู้จากกลุ่มและช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การสอนแบบซิปสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน วิชาสังคมศึกษาได้เพราะลักษณะสำคัญของ วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีการพัฒนาแนวคิดและผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดอย่างมีวิจารณญาณและขยายประสบการณ์ เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก พร้อมทั้งรู้และเข้าใจแนวคิดและวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและวางแผนการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม

2.8 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลจากการจัดการเรียนรู้จะตกผลึกอยู่ในตัวผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง การค้นคว้า การสรุปและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผู้สอนถือได้ว่ามีความสำคัญในแง่เป็นผู้บริหารจัดการที่ดีและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผู้สอนจำเป็นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการจัดการ

2.8.1 ความเป็นมาของโครงการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณภาพมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ปัจจุบันผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอนใหม่ เพราะในสังคมยุคใหม่ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้จากแหล่งความรู้มากมายในชีวิตประจำวันจากสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์อื่นๆ มากมาย ผู้เรียนบางคนมีโอกาสได้เข้าถึงแหล่งความรู้ได้มากกว่าผู้สอน ฉะนั้นครูต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับบทบาทผู้สอนไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนร่วมในการวางแผนการเรียน การปฏิบัติการทดลองบางอย่าง ผู้สอนเรียนไปพร้อม ๆ กับผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนให้ได้เรียนและพัฒนาการตามศักยภาพ การสอนแบบโครงการจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์นี้ (จิราภรณ์ ศิริทวี,2542,หน้า 33 ; อ้างจาก รุ่ง แก้วแดง,2543,หน้า 104)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนจะต้องทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญว่าที่เขาเรียนไปนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอย่างไรนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้หรือไม่ และนำประยุกต์ใช้ได้อย่างไรโดยวิธีใดแต่ละวิชาที่เรียนไปนั้นมีประโยชน์ต่อตัวเขาอย่างไรบ้าง ผู้สอนจะต้องแนะนำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้ และสามารถพัฒนาความคิด ความสามารถถามและตอบคำถามของตนเองได้ ซึ่งกิจกรรมโครงการนั้นเป็นกิจกรรมที่สามารถยอมรับได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนทุกระดับควรจะนำมาใช้ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียน ไม่ว่าจะระดับประถมศึกษามัธยมศึกษาหรือในระดับอุดมศึกษา ควรจะนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระ (รุ่ง แก้วแดง,2543,หน้า 6-11)

2.8.2 ความหมายของโครงการ

ได้มีผู้ให้ความหมายของโครงการไว้หลากหลาย ดังนี้

จิราภรณ์ ศิริทวี (2542,หน้า 34) กล่าวว่า โครงการเป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักทำโครงการวิจัยเล็กๆ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความรู้ทักษะและสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ

ระเบียบวิธีดำเนินการเป็นระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จุดประสงค์หลักของการสอนแบบโครงการ ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักสังเกต รู้จักการตั้งคำถาม รู้จักการตั้งสมมติฐาน รู้จักวิธีการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบคำถามที่ตนเองอยากรู้ รู้จักสรุปและทำความเข้าใจกับสิ่งที่ค้นพบ

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 81) ได้ให้ความหมายว่าโครงการ หมายถึง การ สืบค้นอย่างลุ่มลึกในหัวข้อของการเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียนรายบุคคล กลุ่มเล็กกลุ่มใหญ่ หรือทั้งชั้นเรียน

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2542, หน้า 18) กล่าวว่า โครงการเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่ ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้นในหัวข้อที่กำลังเรียน การศึกษาค้นคว้านี้อาจทำ เป็นรายบุคคลหรือเป็นทีม ลักษณะสำคัญของโครงการ คือ การศึกษาที่มุ่งหาคำตอบให้กับข้อ สงสัยในเรื่องนั้นๆ มากกว่าที่จะค้นหาคำตอบที่ถูกต้อง เพื่อตอบคำถามของผู้สอน

วัฒนา มัคคสมัน (2544, หน้า 1) ให้ความหมายของโครงการว่า หมายถึง เป็นกระบวนการ สอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนเองอย่างลุ่มลึก โดยผ่านกระบวนการ หลัก คือ กระบวนการการแก้ปัญหา ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นหลักการที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงกับ แหล่งเรียนรู้เบื้องต้น

จากความหมายของโครงการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวโดยสรุปว่าโครงการเป็นการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คัดเลือกเรื่องที่สนใจ ศึกษาด้วยตนเอง กำหนดประเด็นปัญหาขึ้นตามความสนใจ ใช้กระบวนการศึกษาหาความรู้ อย่าง เป็นขั้นตอนและมีผู้สอนเป็นผู้กำกับคอยดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ แก้ปัญหาและค้นพบองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

2.8.3 รูปแบบของโครงการ

การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ เป็นการให้ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนรู้ การทำวิจัยเล็กๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การแก้ปัญหาหรือข้อสงสัย หาคำตอบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หากเนื้อหาหรือข้อสงสัยเป็นไปตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด จะเรียกว่าโครงการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้นๆ ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบของโครงการไว้ ดังนี้

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2544, หน้า 82) ได้กล่าวถึง รูปแบบของโครงการไว้ ดังนี้

1) โครงการแบบกำหนดโครงสร้างโดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดหัวข้อ กิจกรรม วิธีการ และการนำเสนอให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ

2) โครงการแบบไม่กำหนดโครงสร้างโดยผู้เรียนเป็นผู้กำหนดหัวข้อ กิจกรรม วิธีการ และการนำเสนอให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ

3) โครงการแบบกึ่งกำหนดโครงสร้างโดยผู้สอนและผู้เรียน ร่วมกันกำหนดหัวข้อ กิจกรรม วิธีการและการนำเสนอ

2.8.4. ความสำคัญของการสอนแบบโครงการ

การสอนแบบโครงการ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ ผ่านโครงการ ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับข้อเท็จจริงจะถูกเชื่อมโยงเข้าเป็น เรื่องเดียวกันในลักษณะของความสัมพันธ์และการเชื่อมโยง อันจะสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ อื่นได้อย่างหลากหลายสามารถบูรณาการความรู้มาช่วยกันทำโครงการ เรียนรู้การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น รู้จักการหาข้อมูล ความรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญ ของการสอนแบบโครงการไว้ดังนี้

วิลลาร์ด สุนทรโรจน์ (2545, หน้า 162) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดจาก ประสบการณ์ตรงที่ได้รับจากการปฏิบัติจริง ฝึกให้แก้ปัญหาที่สงสัยโดยใช้กระบวนการทาง วิทยาศาสตร์ ด้วยกระบวนการและวิธีการที่เป็นขั้นตอน ผู้เรียนยังสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในสถานการณ์อื่นได้ ทักษะที่ได้รับจะติดตัวผู้เรียนนานและยั่งยืนกว่าการอ่านจากตำรา สิ่ง que ผู้เรียน จะได้รับจากการเรียนรู้โดยโครงการสรุปได้ ดังนี้

- 1) ความรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ
- 2) ทักษะทางกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- 3) ความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ผ่านกระบวนการแก้ปัญหา
- 4) ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 5) เจตคติที่ดีต่อการศึกษา
- 6) คุณสมบัติที่ก่อให้เกิดทักษะที่ดี ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่น

ในตนเอง ความมีวินัย ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ฯลฯ

สุพล วิงสินธุ์ (2543, หน้า 12) กล่าวว่า ก่อนการจัดกิจกรรมโครงการ ผู้สอนต้องสร้าง บรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้ ด้วยตัวเอง ตลอดทั้งฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยจะฝึกอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ เพื่อนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเลือกหัวข้อ เพื่อจัดทำเป็น โครงการจะเน้นลักษณะสำคัญของโครงการจึงพอสรุปได้ ดังนี้

- 1) เป็นเรื่อง que ผู้เรียนสนใจ สงสัย ต้องการหาคำตอบ
- 2) เป็นการเรียนรู้ que มีกระบวนการเป็นระบบ que ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถหลายด้าน
- 3) เป็นการบูรณาการเรียนรู้
- 4) มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง

- 5) มีการศึกษาอย่างลุ่มลึกด้วยวิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 6) เป็นการแสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง
- 7) มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่เหมาะสมในด้านกระบวนการและผลงนที่พบ
- 8) มีข้อค้นพบ สิ่งค้นพบสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สรุปได้ว่า ก่อนที่ผู้สอนจะเริ่มเข้าสู่กระบวนการเลือกหัวข้อที่จะทำโครงการ ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็น และเน้นบรรยากาศแบบประชาธิปไตย คือ ยอมรับนับถือร่วมมือแบ่งปันและสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ผู้สอนจะต้องคืนอำนาจให้แก่ผู้เรียน เป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกทุกประการ และร่วมกันเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ผู้สอนจะต้องปรับบทบาทจากผู้บอกความรู้มาเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้การจัดกิจกรรมโครงการประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

2.8.5 ลักษณะของโครงการ

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10 (2546, หน้า 4) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบโครงการ มีลักษณะกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง เน้นการเรียนการสอนที่นำจะมีบทบาทมากในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ เพราะลักษณะและรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงการมีความสมบูรณ์ที่บูรณาการ กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่วางแผนจนถึงการประเมินผลมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ทักษะการเรียนรู้ของตนเองเต็มที่
- 2) เน้นพลังความอยากรู้อยากพิสูจน์ของผู้เรียน
- 3) เป็นคำตอบที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของผู้เรียน
- 4) โครงการเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญของทุกรายวิชา
- 5) ผู้เรียนได้ศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ด้วยกระบวนการคิดและแก้ปัญหา ที่ศึกษามาจากความสนใจของผู้เรียนเองหรือปัญหาที่อยากรู้ขึ้นมาเอง
- 6) ผู้สอนไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดหรือกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำ
- 7) ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้เรียนที่โตแล้ว ส่วนผู้เรียนที่ยังเล็ก ผู้สอนจะเป็นที่ปรึกษาและผู้ชี้แนะอย่างใกล้ชิด
- 8) ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกฝนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ
- 9) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักวางแผนเป็นนักแก้ปัญหาที่ใจเย็น มีเหตุผล
- 10) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ การค้นคว้า ปรึกษาหารืออภิปรายทดลองที่สำคัญ คือ ผู้เรียนที่โตแล้วมีโอกาสได้พบทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวจากกระบวนการเรียนรู้ของเขาเอง

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544, หน้า 13) ได้แบ่งลักษณะของโครงการ ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) โครงการตามสาระการเรียนรู้เป็นโครงการที่ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่จะศึกษาจากหน่วยเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียนมากำหนดเป็นหัวข้อโครงการ โดยบูรณาการความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ไปค้นคว้าในสาระการเรียนรู้ที่สนใจ และจะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น ผู้เรียนรู้จักใช้คำราชาศัพท์แล้วสนใจที่จะหาคำราชาศัพท์จากเรื่อง “ พระมหาชนก ” แล้วลงมือปฏิบัติ

2) โครงการตามความสนใจเป็นโครงการที่ผู้เรียนสนใจจะศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษอาจเป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน สภาพสังคมและประสบการณ์ที่ยังต้องเขาคำตอบข้อสรุปซึ่งอาจอยู่นอกเหนือสาระการเรียนรู้ในบทเรียนแต่ใช้ประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปแสวงหาคำตอบในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ผู้เรียนสนใจว่า “ มดแดงทำรังบนต้นไม้ชนิดใดมากที่สุด ” ผู้เรียนวางแผนการสำรวจ จนค้นหาคำตอบได้ด้วยตนเองและสนใจจะศึกษาวิธีเลี้ยงมดแดงบนต้นไม้ชนิดนั้นต่อไปก็ได้สรุปได้ว่า ลักษณะของโครงการนั้นเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างคลุ้มคลั่งด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

2.8.6 ขั้นตอนการทำโครงการ

ในการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการนั้น ได้มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงขั้นตอนการทำโครงการไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 30) ได้เสนอขั้นตอนการทำโครงการ ดังนี้

1) คิดและเลือกปัญหาที่จะศึกษา ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดปัญหา แนวคิดและวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหาตามความสนใจอยากรู้ของผู้เรียนเอง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องเวลา ความรู้ความสามารถและแหล่งความรู้ที่มี

2) วางแผนในการทำโครงการ ผู้เรียนต้องวางแผนการทำงานในทุกขั้นตอนอย่างละเอียดเพื่อป้องกันการผิดพลาดและสับสน ขั้นตอนดังกล่าว ประกอบด้วย

(1) การกำหนดปัญหาและขอบเขตของการศึกษา

(2) การกำหนดวัตถุประสงค์ แนวคิด วิธีการที่จะมาใช้แก้ปัญหา สมมติฐาน

และนิยามเชิงปฏิบัติการ

(3) การวางแผนรวบรวมข้อมูลและการค้นคว้าเพิ่มเติม

(4) กำหนดวิธีดำเนินงาน ได้แก่ แนวทางการศึกษาค้นคว้า วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้

การออกแบบการทดลอง การควบคุมตัวแปร การสำรวจและรวบรวมข้อมูล การประดิษฐ์คิดค้น การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดระยะเวลาในการทำงานแต่ละขั้นตอน

(5) ลงมือทำโครงการนักเรียนต้องปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในข้อ 2.2 และถ้ามีปัญหาให้ขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้สอนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา

(6) การเขียนรายงาน นักเรียนต้องเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าเป็นเอกสารอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจและทราบถึงปัญหาวิธีการและผลสรุปที่ได้จากการศึกษา อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

เดชา จันทศักดิ์ (2546, หน้า 76) ได้เสนอขั้นตอนการทำโครงการ ดังนี้

1) ขึ้นกำหนดปัญหาหรือสำรวจความสนใจ ผู้สอนเสนอสถานการณ์หรือตัวอย่างที่เป็นปัญหา และกระตุ้นให้ผู้เรียนหาวิธีการแก้ปัญหาหรือช่วยผู้เรียน มีความต้องการใคร่เรียนใคร่รู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2) ขึ้นกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า เรียนเพื่ออะไรจะทำโครงการนั้นเพื่อแก้ปัญหาอะไร

3) ขึ้นวางแผนและวิเคราะห์โครงการ ให้ผู้เรียนวางแผนแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นโครงการเดี่ยวหรือกลุ่มก็ได้ แล้วเสนอแผนงานดำเนินการให้ผู้สอนพิจารณาให้คำแนะนำช่วยเหลือและข้อเสนอแนะการวางแผนโครงการของผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเขียนโครงการซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

(1) ชื่อโครงการ

(2) หลักการและเหตุผลให้บอกสภาพปัญหา แนวคิดหรือเหตุผลในการดำเนินการ

(3) วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการดำเนินการ ให้บอกว่าจะทำโครงการเพื่ออะไร ทำแล้วจะได้ผลดีอย่างไร จุดประสงค์จะต้องสัมพันธ์กับหลักการและเหตุผลจะต้องวัดและประเมินได้

(4) เจ้าของโครงการบอกชื่อผู้รับผิดชอบใครเป็นหัวหน้า ผู้ร่วมงานมีใครบ้าง

(5) ที่ปรึกษาโครงการบอกชื่อผู้ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการ

(6) สถานที่ดำเนินการบอกว่าจะใช้สถานที่ใดดำเนินการ

(7) ระยะเวลาดำเนินการบอกระยะเวลาที่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ

(8) งบประมาณบอกจำนวนเงินที่ใช้ดำเนินการ

(9) วิธีดำเนินการหรือวิธีการศึกษาค้นคว้า

(10) เครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ

(11) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(12) ความคิดเห็นของผู้ปกครอง (ถ้ามี)

(13) ลายมือชื่อผู้เสนอโครงการ วัน เดือน ปี

(14) ความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้สอน

4) ขั้นลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือแก้ปัญหตามแผนการที่กำหนดโดยมีผู้สอนเป็นที่ปรึกษา คอยสังเกต ติดตาม แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการด้วยความมานะอดทน มีการระดมอภิปราย ปรึกษาหารือกันเป็นระยะ ผู้สอนจะเข้าไปเกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็น ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ความคิดความรู้ในการวางแผนและตัดสินใจทำด้วยตนเอง

5) ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติงาน ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ คือ รู้จักพิจารณาว่าก่อนที่จะดำเนินการมีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไรระหว่างที่ดำเนินการตามโครงการนั้น ยังมีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือเป็นข้อบกพร่องอยู่จะต้องแก้ไขอะไรอีกบ้างมีวิธีแก้ไขอย่างไร เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียนมีแนวคิดอย่างไร มีความพึงพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงการ ผู้เรียนให้ความรู้ อะไรได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ที่ไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นหรือเอาความรู้ที่ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยผู้เรียนประเมินผลงานของตนเองหรือเพื่อนร่วมประเมิน จากนั้นผู้สอนจึงประเมินผลโครงการตามแบบประเมิน ผู้ปกครองอาจจะมีส่วนร่วมในการประเมินด้วยก็ได้

6) ขั้นสรุป รายงานผลและเสนอผลงาน เมื่อผู้เรียนทำงานตามแผนและเก็บข้อมูลแล้วต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปและเขียนรายงาน เพื่อนำเสนอผลงานนอกเหนือจากรายงานเอกสารแล้วอาจมีแผนภูมิ แผนภาพ กราฟ แบบจำลองหรือของจริงประกอบ การนำเสนออาจจัดได้หลายรูปแบบ เช่น จัดนิทรรศการ การแสดงละคร ฯลฯ

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการทำโครงการนั้น ผู้เรียนจะต้องคิดหัวเรื่องหรือปัญหาที่จะศึกษา ซึ่งขั้นตอนการเลือกหัวเรื่องเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก หัวเรื่องของโครงการจะต้องชัดเจน และน่าสนใจ เมื่อผู้เรียนได้หัวเรื่องแล้วจะต้องวางแผนในการทำโครงการ เพื่อแก้ปัญหา และแสวงหาคำตอบจากนั้นก็ลงมือทำโครงการตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งเขียนรายงานโครงการเพื่อสรุปผล และนำเสนอผลงาน โดยแต่ละขั้นตอนนั้นผู้สอนจะต้องคอยกำกับดูแล ให้คำปรึกษา แนะนำผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

2.8.7 ประเภทของโครงการ

เนื่องจากโครงการเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีรูปแบบการดำเนินการ คล้ายคลึงกับงานวิจัยและสามารถศึกษาได้อย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดโครงการประเภทต่างๆ ขึ้นมากมายและมีการแบ่งโครงการเป็นหลายประเภท ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544, หน้า 13) ได้จำแนกประเภทของโครงการ ออกเป็น

4 ประเภท ดังนี้

1) โครงการประเภทสำรวจ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลต่างๆ แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาจัดกระทำเป็นหมวดหมู่ แล้วนำมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ที่ได้ศึกษา เช่น

- (1) การศึกษาพฤติกรรมของสัตว์บางชนิด
- (2) การศึกษาวงจรชีวิตของแมลง
- (3) การสำรวจชนิดและปริมาณของสิ่งต่างๆ ในชุมชนต่าง ๆ
- (4) การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันตามหลักธรรมของ

ศาสนาต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน

- (5) การศึกษาสภาพปัญหาในการประกอบอาชีพของชุมชน
- (6) การสำรวจสัตว์เลี้ยงในท้องถิ่น
- (7) การสำรวจต้นไม้ในโรงเรียน

2) โครงการประเภททดลอง เป็นการศึกษาหาคำตอบของปัญหาโดยการออกแบบการทดลองและดำเนินการทดลอง เพื่อหาคำตอบของปัญหาที่ต้องการทราบหรือเพื่อตรวจสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่น

- (1) การศึกษาอิทธิพลของแสงสีต่างๆ ที่มีผลต่อการเจริญของเห็ดชนิดต่างๆ
- (2) การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการเจริญของเชื้อราในอาหาร
- (3) การเจริญเติบโตของพืชที่ใช้ปุ๋ยต่างชนิดกัน
- (4) การทดสอบสารเคมีในอาหาร

3) โครงการประเภทการพัฒนาหรือการประดิษฐ์ เป็นการพัฒนาหรือประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ อาจเป็นการประดิษฐ์สิ่งใหม่หรือยังไม่เคยมีมาก่อนหรือการปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้น หรืออาจเป็นการสร้างแบบจำลองทบทวนความคิด เพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เช่น

- (1) รูปแบบการแก้ปัญหานมโรงเรียนที่เหลือจากการบริโภค
- (2) การผลิตเครื่องจักสานจากวัสดุต่างๆ
- (3) การผลิตเครื่องดักแมลง
- (4) การผลิตกระดาษเพาะชำกล้าไม้จากผักตบชวา
- (5) การผลิตผลงานต่างๆ ในกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ

4) โครงการประเภทการสร้างทฤษฎี การอธิบาย การทบทวนวรรณคดี การค้นคว้าองค์ความรู้ เป็นโครงการที่ศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุ ความเป็นมา ผลกระทบ ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล แล้วนำหลักการหรือทฤษฎีมาสนับสนุนอาจเสนอในรูปแบบของคำอธิบายบทความ

เรียงความ บทสนทนา สูตรหรือสมการ เช่น

- (1) การกำเนิดของอารยธรรมบ้านเชียง
- (2) การเกิดปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค หนองคาย
- (3) ยาโม คือใคร มีตัวตนหรือไม่

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2542, หน้า 22) ได้จำแนกประเภทของโครงการงานเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท ตามลักษณะของการปฏิบัติได้ ดังนี้

1) โครงการงานที่เป็นการสำรวจ รวบรวมข้อมูล

โครงการงานประเภทนี้ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจนั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ อย่างมีระบบ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะหรือความสัมพันธ์ของเรื่องดังกล่าว ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นการปฏิบัติตามโครงการงานนี้ ผู้เรียนจะต้องไปศึกษา รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สอบถาม สัมภาษณ์ สำรวจ โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก ฯลฯ ในการรวบรวมข้อมูลที่ต้องการศึกษา ตัวอย่างโครงการงานที่เป็นการสำรวจ รวบรวมข้อมูล เช่น การสำรวจประชากร พืช สัตว์ การสำรวจความต้องการเกี่ยวกับอาชีพ

2) โครงการงานที่เป็นการค้นคว้าทดลอง

โครงการงานประเภทนี้ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ โดยการออกแบบโครงการในรูปแบบของการทดลอง เพื่อศึกษาว่าตัวแปรหนึ่งจะมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาอย่างไรบ้างด้วยการควบคุมตัวแปรอื่นๆ ซึ่งอาจมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาไว้การทำโครงการประเภทนี้จะมีขั้นตอนการดำเนินงานประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์หรือสมมุติฐาน การออกแบบทดลอง การรวบรวมข้อมูล การดำเนินการทดลอง การแปรผลและสรุปผลการทดลอง ตัวอย่างโครงการงานที่เป็นการค้นคว้าทดลอง เช่น วิธีการประหยัดน้ำประปาภายในบ้าน

3) โครงการงานที่เป็นการศึกษา ความรู้ ทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดใหม่

โครงการงานประเภทนี้ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอความรู้ทฤษฎี หลักการ แนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีใครคิดมาก่อน หรือขัดแย้ง หรือขยายจากของเดิมที่มีอยู่ซึ่งความรู้ทฤษฎีหลักการ หรือแนวคิดที่เสนอต้องผ่านการพิสูจน์ อย่างมีหลักการหรือวิธีการที่น่าเชื่อถือตามกติกา/ข้อตกลงที่กำหนดขึ้นมาเองหรืออาจใช้กติกา หรือข้อตกลงเดิมมาอธิบายข้อความรู้ ทฤษฎี หลักการ แนวคิดใหม่ก็ได้

4) โครงการงานที่เป็นการประดิษฐ์ คิดค้น

โครงการงานประเภทนี้ เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์ คือ การนำเอาความรู้ ทฤษฎี

หลักการหรือแนวคิดมาประยุกต์ใช้ โดยการประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการเรียน การทำงานหรือการใช้สอยอื่นๆ การประดิษฐ์คิดค้นตามโครงการนี้ อาจเป็นการประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่มีใครทำหรืออาจเป็นการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือดัดแปลงของเดิมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

ปิยะโรจน์ เลี้ยวไพโรจน์ (2546, หน้า 30) ได้จำแนกประเภทของโครงการสังคมศึกษาเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 4 ประเภท ดังนี้

1) โครงการสำรวจ

โครงการสำรวจ เป็นโครงการที่มีเป้าหมายในการสำรวจรวบรวมข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ภายใต้ประเด็นที่ผู้ทำโครงการเลือกที่จะศึกษา แต่การรวบรวมข้อมูลอย่างเดียวไม่ใช่เป็นโครงการทันที หากแต่ต้องนำข้อมูลที่รวบรวมจากการสำรวจนั้นมาทำการวิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแยก การจัดประเภท การจัดระบบความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เพื่อให้ได้สิ่งที่สำรวจมานั้นเป็นพื้นฐานข้อมูลขององค์ความรู้ในโครงการสำรวจนั้น ผู้ทำโครงการอาจใช้วิธีต่างๆ ซึ่งวิธีการนั้น ไม่ว่าจะใช้วิธีใดในการสำรวจก็ตาม ลักษณะร่วมกันของวิธีต่างๆ ประการหนึ่ง คือ การต้องไปออกภาคสนามหรือการลงพื้นที่ในแหล่งข้อมูลนั้นจริงๆ ซึ่งวิธีการอาจจะเป็นการสัมภาษณ์ การทำแบบสอบถาม

การไปสำรวจเก็บข้อมูล

ผลลัพธ์ที่ได้ออกมา คือ รายงานผลการศึกษาที่ได้จากการสำรวจรวบรวมข้อมูล การนำเสนอโครงการประเภทนี้อาจได้ออกมาเป็น แผนภูมิ แผนผัง กราฟ ผลการศึกษาที่ได้นั้นมักเป็นเพียงองค์ความรู้พื้นฐานที่สามารถนำไปต่อยอดต่อไป ดังนั้นหากมีการวางแผนระหว่างผู้สอนแต่ละระดับชั้นอย่างดีในขั้นถัดไป ผู้สอนอาจจะให้โครงการสำรวจที่เคยทำมาในชั้นปีก่อนมาเป็นพื้นฐานของการทำโครงการประเภทต่อไปที่สูงขึ้นโดยต้องอ้างอิงรายงานสำรวจนี้

ตัวอย่างโครงการสังคมศึกษาประเภทสำรวจ เช่น สำรวจทัศนคติของวัยรุ่นกับการเข้าวัด สำรวจแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของเราสำรวจจำนวนผู้ไปออกเสียงเลือกตั้งในชุมชนของเราสำรวจแหล่งนันทนาการในกรุงเทพมหานคร สำรวจสินค้าที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคที่เป็นวัยรุ่น สำรวจหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์ สำรวจการประกอบอาชีพของคนในชุมชน สำรวจกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

2) โครงการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง

โครงการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง เป็นโครงการที่มีเป้าหมายในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะที่ผู้เรียนผู้ทำโครงการเกิดความสนใจ และต้องการรู้เรื่องราวนั้นอย่างลึกซึ้ง โครงการประเภทนี้อาจเป็นการพัฒนามาจากโครงการสำรวจ เพราะเมื่อได้ข้อมูล

จากการสำรวจมาแล้ว อยากรวบรวมถึงรายละเอียดมากขึ้นก็ทำโครงการศึกษา ค้นคว้าต่อไป ตัวอย่าง เช่น ผู้ทำโครงการเคยทำโครงการสำรวจแหล่งโบราณสถานในท้องถิ่น ผลที่ได้มาเป็นเพียงข้อมูลว่ามีโบราณสถานใดบ้างและอยู่ที่ใด แต่ผู้ทำเกิดสนใจโบราณสถานหนึ่งก็สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ทำโครงการจึงต้องการทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโบราณสถานนั้นจึงเกิดโครงการศึกษา ค้นคว้าโบราณสถานที่ถูกทำสนใจ โครงการประเภททดลองนั้นมักเป็นโครงการวิทยาศาสตร์มากกว่า เพราะเป็นการต้องอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับโครงการสังคมศึกษาจึงเป็นเพียงโครงการศึกษา ค้นคว้า

ตัวอย่างโครงการสังคมศึกษาประเภทศึกษา ค้นคว้า ทดลอง เช่น ศึกษาอิทธิพลของลักษณะทางกายภาพที่มีต่อการดำรงชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นเรา ศึกษาพัฒนาการของตัวอักษรไทย ศึกษาผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่าที่มีต่อชุมชนและประเทศ ศึกษาการทำงานของสหกรณ์หมู่บ้าน ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อชุมชน ศึกษาประเพณีของท้องถิ่น

3) โครงการสิ่งประดิษฐ์

โครงการสิ่งประดิษฐ์ เป็นโครงการที่มีเป้าหมายในการนำเอาองค์ความรู้มาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ออกมาเป็นสิ่งประดิษฐ์หนึ่งที่เป็นสิ่งใหม่โดยที่ไม่มีใครเคยคิดมาก่อน หรือเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่พัฒนาหรือปรับปรุงมาจากสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น คำจำกัดความนั้นจะเป็นโครงการวิทยาศาสตร์ ที่เป็นการสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ต้องอาศัยทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในการสร้าง แต่สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นแบบจำลองที่ผู้ทำโครงการสร้างขึ้น เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้ที่ทำนั้น สามารถใช้ได้กับทุกวิชา โครงการสิ่งประดิษฐ์นี้จำเป็นที่จะต้องอาศัยองค์ความรู้เป็นพื้นฐานที่อาจมาจากการสำรวจ ศึกษา ค้นคว้าหรือได้ทฤษฎีมาก่อนย่อมเป็นรากฐานที่ดีต่อการสร้างโครงการสิ่งประดิษฐ์ ตัวอย่าง เช่น ผู้ทำโครงการเคยทำโครงการสำรวจภูมิปัญญาของท้องถิ่นตน ผู้ทำโครงการสนใจในภูมิปัญญาหนึ่ง คือ รูปปั้นที่เป็นตุ๊กตา จึงทำโครงการศึกษา ค้นคว้าต่อยอดถึงกรรมวิธีการทำ เคล็ดลับในการปั้นให้ได้ออกมาให้สวยงาม จนกระทั่งได้โอกาสทำโครงการสิ่งประดิษฐ์ก็ปั้นตุ๊กตาที่เป็นแบบฉบับของตนเอง

ตัวอย่างโครงการสังคมศึกษาประเภทสิ่งประดิษฐ์ เช่น กระเป๋าสานที่ทำจากวัสดุ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น แบบจำลองผังเมืองของท้องถิ่นตน ธนาคารจำลอง เครื่องนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง ขนมหไทยดำรงสมัยรัชกาลที่ 5 เครื่องแยกขยะในโรงเรียน

4) โครงการทฤษฎี

โครงการทฤษฎี เป็นโครงการที่มีเป้าหมายในการเสนอทฤษฎีใหม่ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยังไม่มีใครเคยคิดมาก่อนหรือเป็นการขยายแนวคิดของทฤษฎีเดิม โดยทฤษฎีที่เสนอนั้นต้องผ่านการพิสูจน์ด้วยกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป แต่โครงการประเภทนี้ยากที่จะทำ

เพราะผู้ทำต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะตั้งเป็นทฤษฎีอย่างแท้จริงและลึกซึ้งจึงจะสร้างทฤษฎีใหม่ขึ้นมาได้ สำหรับโครงการประเภททฤษฎีนั้น เรามองได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรกเป็นการสร้างทฤษฎีใหม่ ประเด็นที่สองเป็นการพิสูจน์ทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เพื่อหาข้อเท็จจริง การประยุกต์โครงการทฤษฎีมาใช้กับโครงการสังคมศึกษานั้นเรามักทำได้ แต่เพียงการพิสูจน์ทฤษฎีเท่านั้นเพราะการสร้างทฤษฎีใหม่เป็นเรื่องที่ยากเกินไปสำหรับศาสตร์ต่างๆ ของวิชาสังคมศึกษา การสร้างทฤษฎีใหม่นั้นมักใช้กับโครงการคณิตศาสตร์และโครงการวิทยาศาสตร์มากกว่า

ตัวอย่าง โครงการสังคมศึกษาประเภททฤษฎี (พิสูจน์ทฤษฎี) เช่น หลักอิทธิบาท 4 กับการประสบความสำเร็จในการทำงาน ขั้นตอนการทำโครงการ คือ ผู้เรียนต้องไปศึกษาค้นคว้าว่าหลักอิทธิบาท 4 มีอะไรบ้าง มีความเข้าใจอย่างไร ก่อให้เกิดคุณค่าอย่างไร จากนั้นผู้เรียนต้องการพิสูจน์ทฤษฎีนั้นว่าเป็นจริงหรือไม่ก็ต้องใช้วิธีการสำรวจโดยอาจจะสำรวจตนเองเป็นเวลา 1 เดือนในการใช้หลักอิทธิบาท 4 สำรวจเพื่อนด้วยการให้แบบสำรวจเพื่อนไปพิจารณาภายในระยะเวลาที่กำหนด สำรวจบุคคลที่ประสบความสำเร็จ พิจารณาคู่ประวัติดีที่เขาสำเร็จเพราะมีการใช้หลักอิทธิบาท 4 หรือไม่อย่างไรและอีกตัวอย่างหนึ่งของโครงการสังคมศึกษาประเภททฤษฎี คือ กฎอุปสงค์กับปริมาณและราคาสินค้าในตลาด ขั้นตอนการทำโครงการ คือ ผู้เรียนต้องไปศึกษา ค้นคว้าว่ากฎอุปสงค์เป็นอย่างไร มีความสัมพันธ์กับปริมาณสินค้าและราคาสินค้าอย่างไร จากนั้นผู้เรียนก็ต้องไปพิสูจน์ทฤษฎี (กฎ) นั้น อาจด้วยวิธีการไปสำรวจตลาดแห่งหนึ่ง บ้านทึบและสอบถามผู้ขายและผู้ซื้อในตลาด โดยพิจารณาจากสินค้าชนิดเดียวกันตลอดระยะเวลา 1 เดือน

สรุปได้ว่า ได้มีผู้วิพากษ์ประเภทของโครงการไว้ 4 ประเภทใหญ่ๆ นี้ แต่ละประเภทจะมีความสัมพันธ์กันและเป็นฐานของกันและกันได้ หากผู้สอนทุกระดับชั้นมีการวางแผนทำโครงการร่วมกันจะเกิดการพัฒนาต่อยอด โครงการจากระดับง่ายไประดับที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนมากขึ้นเรื่อยๆ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีขอบข่ายเนื้อหาค่อนข้างกว้างในการที่จะสอนให้ผู้เรียนทำโครงการ ในรายวิชาสังคมศึกษานั้นสามารถที่จะทำได้ เช่น วิชาอื่นๆ และโครงการในวิชาสังคมศึกษาสามารถทำโครงการได้ทั้ง 4 ประเภท คือ โครงการประเภทสำรวจ โครงการประเภทศึกษา ค้นคว้า ทดลอง โครงการประดิษฐ์และโครงการทฤษฎี และถือได้ว่าโครงการสังคมศึกษาเป็นลักษณะโครงการตามสาระการเรียนรู้

2.8.8 ส่วนประกอบของโครงการ

ได้มีผู้กล่าวถึง ส่วนประกอบของโครงการซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อต่างๆ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 27) กล่าวว่า ขั้นตอนรายงานผล ผู้เรียนร่วมกันเขียนรายงานผลเป็นเอกสารสำคัญ เพื่อนำเสนอต่อหน้าชั้นและเผยแพร่

ต่อสาธารณชน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมกันคิด และเขียนรายงานให้เห็นถึงเค้าโครงตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- 1) ชื่อโครงงาน ผู้เรียนเลือกปัญหาที่สนใจจะศึกษา ควรเขียนเป็นข้อความที่กระชับชัดเจน สื่อความหมายได้ตรงกับงานที่ผู้เรียนต้องการจะศึกษาค้นคว้า
- 2) ระยะเวลาที่จัดทำ ให้ระบุระยะเวลา เช่น ระหว่างวันที่/เดือน/พ.ศ.- วันที่/เดือน/พ.ศ.
- 3) ชื่อผู้จัดทำโครงงาน คือ ผู้รับผิดชอบโครงงานนี้ให้บอกระดับชั้นและชื่อโรงเรียน
- 4) ชื่อครูที่ปรึกษา ให้ผู้เรียนระบุชื่อผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ กำกับดูแลด้วยความเอาใจใส่ ตั้งแต่ก่อนเริ่มทำโครงงานจนกระทั่งโครงงานสำเร็จ
- 5) บทคัดย่อ ให้ผู้เรียนสรุปเรื่องที่ศึกษาโดยย่อ บอกวัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการในการดำเนินการศึกษา และสรุปผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างย่อมีความยาวโดยประมาณ 300 คำ
- 6) กิตติกรรมประกาศ ให้ผู้เรียนเขียนขอบคุณผู้ที่ให้ความร่วมมือทั้งบุคคลและหน่วยงานที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำโครงงานครั้งนี้ จนสำเร็จลงไปด้วยดีเป็นการให้เกียรติคนที่ช่วยเหลือ นิยมเขียนไว้หลังบทคัดย่อหรือท้ายสุดหลังข้อเสนอแนะ
- 7) ที่มาและความสำคัญของโครงงาน ให้ผู้เรียนเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับที่มาและความสำคัญ รวมทั้งเหตุผลที่เลือกศึกษาโครงงานนี้คล้ายๆ กับที่เขียนไว้ในเค้าโครงแต่จะละเอียดกว่า เพราะผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้ามาแล้วจากเอกสารหรืองานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากกว่าที่อ่านแล้วตอนที่เขียนเค้าโครงในครั้งแรก
- 8) วัตถุประสงค์ในการศึกษา ให้ผู้เรียนเขียนเหมือนกับที่เขียนในเค้าโครง
- 9) คำตอบที่คาดเดาก่อนเริ่มลงมือปฏิบัติการ หรือสมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า จะมีหรือไม่มีก็ได้ ถ้ามีก็ให้เขียนเหมือนกับที่เขียนไว้ในเค้าโครง
- 10) วิธีศึกษา ให้ผู้เรียนบอกตั้งแต่ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง ใช้สารเคมีชนิดใด ปริมาณเท่าใด ลำดับขั้นตอนในการทำงานตั้งแต่เริ่มต้นจนจบทุกขั้นตอนอย่างละเอียด
- 11) ผลที่เกิดขึ้น ให้ผู้เรียนนำเสนอผลที่ได้จากการศึกษาในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง แผนภูมิ วาดภาพ ฯลฯ
- 12) สรุปผล ให้ผู้เรียนเขียนอธิบายผล สรุปผลการศึกษาค้นคว้าว่าได้ผลเป็นอย่างไร ถ้าเป็นโครงงานประเภททดลอง ผลที่ได้สนับสนุนหรือคัดค้านสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างไรบ้าง การสรุปผลศึกษาค้นคว้าดังกล่าว เหมือนหรือต่างกับโครงงานของผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร มีข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดใดบ้างในการศึกษาครั้งนี้
- 13) ประโยชน์ที่ได้รับ ให้ผู้เรียนเขียนถึงประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับในการทำโครงงานในครั้งนี้จะได้กับตนเองและเพื่อนๆ หรือคนอื่น ๆ

14) ข้อเสนอแนะ ให้ผู้เรียนเขียนข้อเสนอแนะต่างๆ ที่คิดว่าควรปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะมีใครนำเรื่องทำนองดังกล่าวไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และจากการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้ประโยชน์อะไรบ้าง สามารถประยุกต์ใช้ได้หรือไม่

15) เอกสารอ้างอิง ให้ผู้เรียนบอกชื่อหนังสือ เอกสารต่างๆ รวมทั้งแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ผู้ทำโครงการใช้อ้างอิง โดยควรเขียนให้ถูกต้องตามหลักการเขียนเอกสารด้วย

สรุปได้ว่า ส่วนประกอบของโครงการนั้นจะต้องมีการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ต้องคิดไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร กับใคร เมื่อไร อย่างไร โดยการเขียนรายงานโครงการว่ามีการดำเนินการอย่างไรซึ่งเป็นกำหนดแผนไว้อย่างคร่าวๆ เพื่อให้เข้าใจลำดับการปฏิบัติงาน

2.8.9 การประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่อง ผลสำเร็จของงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานและสิ้นสุดการปฏิบัติงานแล้ว การประเมินผลมักจะประเมินตามจุดประสงค์ และการปฏิบัติงานจะต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอและให้ผลย้อนกลับต่อผู้ปฏิบัติงาน คือ นำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป (จุลจักร โนนพันธ์ 2536, หน้า 52-53) ได้มีนักวิชาการได้เสนอแนวทางการประเมินโครงการ ไว้ดังนี้

เดชา จันทศักดิ์ (2546, หน้า 81) ได้เสนอแนวทางการประเมินโครงการ ดังนี้

1) การประเมินโครงการของผู้เรียน ผู้สอนต้องแนะนำให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผล ก่อนดำเนินการระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ คือ รู้จักพิจารณาว่า ก่อนที่จะดำเนินการ มีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอย่างไร ระหว่างที่ดำเนินการตามโครงการนั้น ยังมีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือเป็นข้อบกพร่องอยู่จะต้องแก้ไขอะไรอีกบ้างจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร เมื่อดำเนินการไปแล้วผู้เรียน มีแนวคิดอย่างไรมีความพึงพอใจหรือไม่ ผลของการดำเนินการตามโครงการ ผู้เรียนได้ความรู้ อะไร ได้ประโยชน์อย่างไร และสามารถนำความรู้ไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นหรือเอาความรู้ นั้นไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร โดยผู้เรียนประเมินโครงการของตนเองหรือให้ผู้ร่วมงานประเมิน ผู้ปกครอง อาจจะร่วมประเมินด้วยก็ได้

2) การประเมินโครงการของผู้สอน ควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง คือ ผู้สอน ต้องสังเกตพฤติกรรมการทำงานของผู้เรียน ตลอดระยะเวลาที่ทำโครงการไม่ประเมินผลสำเร็จของงานเท่านั้นแต่ประเมินขั้นตอนกระบวนการทำงานด้วย ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียน แสดงออกได้ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ปัญหา พิจารณาทางเลือก ประเมินทางเลือกและเลือก แนวทางแก้ปัญหา คือ วางแผนและดำเนินงานตามแผน สิ่ง que ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าทำโครงการ จะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ พฤติกรรมในระหว่างทำงานตามโครงการ ผู้เรียนควรแสดงออกด้านคุณธรรม จริยธรรม มีความ

อดทน อดกลั้น ซื่อสัตย์ เที่ยงธรรม รอบคอบมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีทักษะในการคิด มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า มีทักษะในการใช้ภาษา มีทักษะในการจัดการอย่างเป็นระบบเป็น ขั้นตอนทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรอบรู้ในวิชาที่ศึกษาอย่างถูกต้องและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) รายการที่ควรประเมินมี ดังนี้

- (1) ทักษะด้านความรู้ในวิชาที่เรียน
- (2) ทักษะด้านความคิด
- (3) ทักษะส่วนบุคคล
- (4) คุณลักษณะส่วนบุคคล
- (5) ทักษะภาคปฏิบัติ

4) การประเมินโครงการ

- (1) ประเมินผลจากชิ้นงาน
- (2) ประเมินจากการรายงาน
- (3) ประเมินโดยการสอบปากเปล่า
- (4) ประเมินจากโปสเตอร์หรือจัดนิทรรศการ
- (5) ประเมินจากการนำเสนอ
- (6) ประเมินจากสมุดบันทึกหรือแฟ้มสะสมงาน

สรุปผลการเรียนการสอนแบบโครงการ ประเมินตามประเด็น ดังนี้

- 1) ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ (ถ้าเป็นหัวข้อโครงการจากเนื้อหาสาระสามารถประเมินผลได้ชัดเจน)
- 2) ผู้เรียนถูกกระตุ้นให้สนใจใฝ่รู้ อยากรู้ อยากเห็น
- 3) ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างมีระบบมีการจัดการและวางแผน
- 4) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม ความเอื้อเฟื้อ ความสามัคคีและรู้หน้าที่ร่วมมือทำงาน
- 5) ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงาน
- 6) ผู้เรียนมีการพัฒนาสร้างสรรค์
- 7) ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการนั้น ผู้ประเมินต้องพิจารณาจากเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ และเกณฑ์นั้นต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการที่ให้ผู้เรียนทำโครงการ โดยโครงการของผู้เรียนแต่ละคนไม่ควรนำมาเปรียบเทียบหรือประกวดแข่งขันกัน พิจารณาด้วยความยุติธรรมตามความสามารถ ความสนใจและพื้นฐานของผู้เรียนและควรพิจารณาว่าผู้เรียนสามารถทำโครงการได้สำเร็จตามที่ได้

วางแผนไว้

2.8.10 บทบาทของครูที่ปรึกษาโครงการงาน

ผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการดูแลการทำโครงการงานของผู้เรียน คือ ครูที่ปรึกษา ไม่ว่าจะเป็นโครงการระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา ผู้สอนจะต้องเป็นมากกว่าการให้คำปรึกษาในบางครั้ง อาจต้องเข้าไปช่วยแก้ปัญหาหรือวางแผนในการทำงานหรือกระตุ้นเตือนผู้เรียน เมื่อพบข้อบกพร่องและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เมื่อเกิดความท้อแท้หรือเบื่อหน่าย เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในโครงการนั้น ๆ ได้มีนักวิชาการที่ได้กล่าวถึง บทบาทของครูที่ปรึกษาโครงการงานไว้ ดังนี้

กึ่งทอง ไบหยก (2545,หน้า111) กล่าวถึง บทบาทของครูที่ปรึกษาโครงการงานไว้ว่า ผู้สอนหรือที่ปรึกษาต้องให้มากกว่าคำปรึกษาในบางเวลาต้องช่วยแก้ปัญหา ร่วมวางแผนตัดสินใจ กระตุ้นเตือน เมื่อพบข้อบกพร่องและชักชวนเมื่อผู้เรียนเกิดความล้มเหลว ท้อแท้ ครูที่ปรึกษาต้องเป็นที่พึ่งแก่ผู้เรียนตั้งแต่วันแรกจนวันสุดท้ายต้องมีการเสียสละอย่างสูง เพราะต้องอุทิศเวลาทั้งหมด ประมาณ 1 เดือนหรือตลอดเวลาการดำเนินงานตั้งขึ้นตอน ต่อไปนี้

1) การเตรียมการ ผู้สอนต้องเตรียมใจ เตรียมตัวเอง ทำความเข้าใจถึงการทำให้โครงการงาน คิดต่อ ประสานงาน เตรียมสถานที่ เอกสาร วางแผนกำหนดการต่างๆ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม

2) ในระหว่างดำเนินงาน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่จะต้องทำโครงการนอกเวลา เรียนปกติและมักใช้เวลาทำงานตามใจชอบ ดังนั้นเวลาจึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ครูที่ปรึกษาจะต้องควบคุม เมื่อตรวจแก้เค้าโครงของโครงการแล้ว ครูที่ปรึกษาโครงการควรปฏิบัติในหัวข้อ ต่อไปนี้

(1) การดำเนินการจัดกิจกรรม จัดหาอุปกรณ์แนะนำในแต่ละกิจกรรม

(2) การตรวจแก้ไข แนะนำ ทั้งการวางแผน การดำเนินงานและการสรุปผล

เป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษา

(3) การติดตามกระตุ้นเตือนให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ฉะนั้นผู้สอนต้องคอยระมัดระวังและสร้างความเข้าใจ แนะนำขั้นตอนการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงานของผู้เรียนที่ได้ตั้งไว้

(4) การสังเกตพฤติกรรม ผู้สอนต้องคอยสังเกตพฤติกรรม ถ้าผู้เรียนคนใดที่เริ่มท้อถอยหรือกลุ่มใดดำเนินงานไม่รอบคอบ เมื่อเกิดปัญหาต้องรีบแก้ไขจัดการในบางครั้ง ครูที่ปรึกษาต้องจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในระหว่างการดำเนินการ เพื่อช่วยผ่อนคลายบรรยากาศ ดึงเครียด เบื่อหน่าย ท้อถอย

(5) ครูที่ปรึกษาต้องใช้ความพยายามอย่างสูง ไม่ให้เกิดความล้มเหลวขึ้นต้องเรียกประชุมเป็นรายกลุ่ม เพื่อชี้แจงความผิดพลาดที่เกิดขึ้นโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นหาความผิดพลาด

นั่นเอง ครูที่ปรึกษาต้องพยายามสร้างความรู้สึกที่ว่าความผิดพลาด เป็นบทเรียนต้องไม่ให้ผู้เรียน มีความรู้สึกว่าเขาจะล้มเหลว

(6) ในระหว่างดำเนินการครูต้องเป็นที่ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขแนะนำเท่านั้น รมณ์ระว่างการแนะนำจนเกินไปจนกลายเป็นความคิดของผู้สอนทั้งหมดต้องนึกอยู่เสมอว่าใน บางครั้งแม้จะไม่ดีที่สุดอย่างที่ผู้สอนต้องการแต่ก็เหมาะสมดีแล้ว เพราะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคิดได้เอง

3) ระยะเวลาสิ้นสุดการทำโครงการ หัวข้อหรือปัญหาที่ผู้เรียนเลือกทำโครงการ อาจมีความยากง่ายต่างกัน แต่ก็คงอยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาโครงการซึ่งได้พิจารณาถึงความ เป็นไปได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นแล้ว นอกจากนี้การได้วางแผนขั้นตอนการทำงานจะช่วยได้อย่างมาก เพราะในการทำโครงการมักจะมีปัญหาที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นเสมอ ฉะนั้นในช่วงนี้ครูที่ปรึกษาโครงการ อาจให้ข้อแนะนำช่วยเหลือ ดังนี้

(1) ครูที่ปรึกษาควรพยายามสนับสนุน และหาโอกาสให้ผลงานของผู้เรียนได้ เผยแพร่สู่สายตาผู้อื่นให้มากที่สุด ทั้งในระดับโรงเรียนต่างโรงเรียนหรือระดับประเทศ

(2) หน้าที่ของครูที่ปรึกษา คือ เก็บผลงานของผู้เรียนด้วยความระมัดระวังให้อยู่ใน สภาพที่ดีที่จะนำมาแสดงหรือให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นได้ดู

(3) การประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องซึ่งจะปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า ครูที่ปรึกษาโครงการนั้นมีความสำคัญมากที่จะทำให้โครงการสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี เพราะครูที่ปรึกษาโครงการจะต้องมีบทบาท คือ ใช้วิธีการต่างๆ ที่จะกระตุ้นให้ ผู้เรียนคิดหัวข้อโครงการ) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน ติดตามการ ทำงานอย่างใกล้ชิด เด็กวัยประถมศึกษาควรคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ให้กำลังใจในกรณี ที่ล้มเหลว ควรแก้ปัญหาต่อไป ชี้แนะแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ ผู้รู้ เอกสารต่างๆ ในการศึกษา ค้นคว้าและประเมินผลงาน ส่งผลงานเข้าร่วมประกวด จัดเวทีให้แสดงความรู้ความสามารถ

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา และแบบโครงการซึ่งเป็นงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

2.9.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

จิราพร พูลศรี (2543,หน้า 89) ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : แบบซิปปา วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องร้อยละ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองบัว สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษา อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542 และ 2543 จำนวน 15 คน เพื่อ พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :โมเดลซิปปา โดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการสอนในแผนการสอน โดยพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการและผลลัพธ์กำหนดเกณฑ์ 80/80 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้การสอนที่จัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :โมเดลซิปปา วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องร้อยละในระดับประถมศึกษา ปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการทดลองกลุ่มเล็ก เท่ากับ 84.24/81.00 การทดลองภาคสนาม เท่ากับ 85.02/84.24 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์คาดหวังทั้ง 2 ครั้ง คะแนนเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุดารัตน์ ไผ่พงสาวงค์ (2543, หน้า 98) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรม คณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปามีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลั งที่ได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปาส่งกว่า ก่อนได้รับการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นของผู้เรียนหลังการใช้ชุด กิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบซิปปาอยู่ในระดับเห็นด้วย

นิตติญาพร ประเสริฐสังข์ (2545, หน้า 93) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องกลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ รูปแบบการสอนแบบซิปปา ผลการวิจัยพบว่า การใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาเป็นกิจกรรมที่ เน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงอย่างมากที่สุด ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อน และผู้สอนทั้งรูปการ กระแสความรู้สึก และความคิด ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ช่วยเหลือกันทำงานและ อาศัยทักษะกระบวนการต่างๆ ในการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและสามารถนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการ และ ความสนใจของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้น และสนุกสนานกับการเรียน ทั้งยังได้รับความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ความรู้ที่กำหนด

ประกาศิต ปลั่งกลาง (2545, หน้า 90) ได้ทำการศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียน การสอนการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลซิปปา

โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินลาดพัฒนา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 20 คน เพื่อพัฒนากิจกรรม การเรียนการสอน การแก้โจทย์ ปัญหาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลชิปปาและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ให้มีผู้เรียนร้อยละ 80 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียน สามารถสรุปข้อความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง นำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาสัมพันธ์กับวิชา คณิตศาสตร์ รวมถึงการเรียนรู้การวางแผนการแก้ปัญหากระบวนการทำงาน ตลอดจนการสร้างสรรค์ ผลงาน และการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน คิดเป็นร้อยละ 82.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 และมีผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งสูงกว่าจำนวนผู้เรียนที่กำหนดร้อยละ 80

พระสุพิน สีลธโร (2546,หน้า 67) ได้ทำการศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ วิชา พระพุทธศาสนา โดยใช้กระบวนการสอนแบบชิปปา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสารภีพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 90 สามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความ รับผิดชอบ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีโอกาสเคลื่อนไหว ทางร่างกาย มีทักษะกระบวนการในการค้นหาข้อมูลช่วยกันวิเคราะห์สรุปความรู้ที่ได้รับ สามารถ แสดงผลงานของตนเองด้วยความชื่นชมและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

ฉวีวรรณ วงษ์แสง (2547,หน้า 80) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แบบชิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้และอาชีพ เรื่องประดิษฐ์ของตกแต่งจากเกล็ดปลา ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 34 คน โรงเรียนกุพระบาทวิทยาคม สหวิทยาเขตภักดีชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 มีความมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หาค่าดัชนีประสิทธิผล ของแผนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้แบบชิปปา ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา เรื่องการประดิษฐ์ ของตกแต่งจากเกล็ดปลามีประสิทธิผล 88.82/83.75 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6843 และผู้เรียนมี ความพึงพอใจต่อแผนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาอยู่ในระดับมาก

นงลักษณ์ เขียรหอม (2547,หน้า 98) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้แบบชิปปา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องกระเจนน้อยจากปลาใหญ่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนบ้านโสกจาน สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา มีประสิทธิภาพ 85.47/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการ

ของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สถิติปัญญา อารมณ์และสังคม ค่าดัชนีประสิทธิผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 0.7929 หรือคิดเป็นร้อยละ 79.29 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก

นิตยา เตโช (2547, หน้า 98) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีสอนแบบกลุ่มจิ๊กซอว์ กับวิธีสอนแบบหวมกหกใบ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนแบบกลุ่มจิ๊กซอว์ หลังเรียนมีคะแนนสอบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนแบบหวมกหกใบหลังเรียนมีคะแนนสอบสูงกว่า

บุญสิทธิ์ วานูนาม (2547, หน้า 101) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่องลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนประสาทวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 50 คน มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง ลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน มีประสิทธิภาพ 79.69/76.45 ผู้เรียนมีผลต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ภายหลังจากใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาสูงกว่าก่อนเรียนร้อยละ 46.45 ผู้เรียนที่ได้รับการสอนที่ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่องลิมิตและความต่อเนื่องของฟังก์ชัน มีคะแนนความคงทนในการเรียนรู้ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนไม่แตกต่างกัน

มยุรา สมบูรณ์ (2547, หน้า 81) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการเรียนรู้แบบซิปปา กลุ่มการทนและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการทำยาสระผมจากสมุนไพร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 19 คน โรงเรียนชุมชนบ้านหัน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 85/85 2) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง การทำยาสระผมจากสมุนไพร มีประสิทธิภาพ 88.76/89.46 มีดัชนีประสิทธิผล ร้อยละ 89.46 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่อง การทำยา สระผมจากสมุนไพรอยู่ในระดับมากที่สุด

เรวดี มนตรีพิลา (2547, หน้า 133) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา โรงเรียนบ้านเมืองไพร (เมืองไพรวิทยาคาร) อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา พบว่า ผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญ ผู้สอน มีพฤติกรรมการสอนแบบบรรยาย ยึดตนเองเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน น้อยไม่มีรูปแบบของการสอนที่เอื้อต่อการส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน ผู้เรียนไปก็อยู่ได้เรียนรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่มขาดทักษะการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนไม่มีผลงานจากกระบวนการเรียนรู้ไม่สามารถ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการรู้จักนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนยังขาด ทักษะในการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ค่อยใช้สื่อและอุปกรณ์ในการจัดเตรียมการสอน ขาดทักษะ ในการประเมินผลตามสภาพจริง และส่วนใหญ่ผู้เรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ โดยครูมีความ ต้องการได้รับการพัฒนาโดยใช้คู่มือการให้ความรู้ จากการศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา การเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การนำแผนไปใช้และการนิเทศและติดตามผล และ 2) ผลการพัฒนาการดำเนินงานโดยการศึกษา จากคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเขียนแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การนำแผนไปใช้และการนิเทศติดตามผล พบว่า ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปาทั้ง 7 ขั้นตอน สามารถปฏิบัติตามการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปปา การนำแผนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ของผู้สอนผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าแต่ละขั้นตอนตามหลักของชิปปาทั้ง 7 ขั้นตอน

รุ่งลาวัลย์ เดิมทำรัมย์ (2547, หน้า 89) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบชิปปา เรื่อง โคลงโลกนิติ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 45 คน โรงเรียนดินคำบัวรองวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบชิปปาและ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา เรื่อง โคลงโลกนิติมีประสิทธิภาพ 86.24/84.52 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7703 หรือคิดเป็นร้อยละ 77.03 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อแผนการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา เรื่อง โคลงโลกนิติอยู่ในระดับมาก

จุฬาลักษณ์ บัวไชยยา (2548, หน้า 72) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลการเรียน เรื่องระบบเครือข่ายและการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนแบบชิปป่า โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์และเรียนแบบชิปป่าโดยการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ๑) บทเรียนคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ เรื่องระบบเครือข่ายและการใช้อินเทอร์เน็ตนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.04/82.00 2) ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 0.743 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 74.03 3) ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่าผู้เรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) นักเรียนกลุ่มทดลองมีความคิดเห็นต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก

พิไลวรรณ สถิตย์ (2548, หน้า 106) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่า และรูปแบบการสอนของ สสวท. ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่ามีประสิทธิภาพ 85.34 / 83.77 2) แผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนของ สสวท. มีประสิทธิภาพ 81.40/77.93 3) ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่าเท่ากับ 0.7254 หรือคิดเป็นร้อยละ 72.54 4) ดัชนีประสิทธิผลทางการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียน หลังการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนของ สสวท. เท่ากับ 0.6473 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.73 5) ผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนของ สสวท. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 6) ผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่า มีความคงทนในการเรียนรู้ 7) ผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนของ สสวท. มีความคงทนในการเรียนรู้และ 8) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต โดยใช้รูปแบบการสอนแบบชิปป่าอยู่ในระดับมาก

สาวิตรี ยิ้มช้อย (2548, หน้า 129) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบโมเดลชิปป่ากับวิธีการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิรากาญจน์ หงษ์ชูตา (2549, หน้า 92) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ขอนแก่น (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 51 คน เพื่อพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โมเดลชิปปาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีผู้เรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถสรุปข้อความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน มาสัมพันธ์กับวิชาคณิตศาสตร์ รวมถึงการเรียนรู้การวางแผนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน ตลอดจนการสร้างสร้งผลงานและการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้และนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 และมีผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 84.31 ซึ่งสูงกว่าจำนวนผู้เรียนที่กำหนดร้อยละ 80

วิรุยทศ เลิศพลสถิต (2550, หน้า 156) ได้ทำการศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจสี่ และกิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปา ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาแบบอริยสัจสี่และแบบชิปปาที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเหมาะสม ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้ง 2 วิธี ไม่แตกต่างกันจึงเหมาะที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 วิธี ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนต่อไป

อารี วัชรเวียงชัย (2551, หน้า 81) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปากับแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบชิปปาสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม สัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทักษะสังคมหลังการเรียนรู้ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบ ชิปปา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ

ชูชาติ จินดารักษ์ (2541, หน้า 71) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาโครงการช่างอุตสาหกรรมระหว่างกลุ่มที่เรียน ด้วยการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ชั้นและการสอนแบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาโครงการช่างอุตสาหกรรม เรื่องการวางแผนการจัดทำโครงการของ นักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้นสูงกว่าการสอนแบบโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ธีรนนท์ ดานนท์ (2542, หน้า 93) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยโครงการและศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียน ต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยโครงการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติ โครงการในระดับมาก คือ ความสนใจในการเรียน ความสนุกสนาน ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่น และกล้าแสดงออกตามลำดับ ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ด้านโครงสร้างไวยากรณ์ โดยนำ โครงสร้างไวยากรณ์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาใช้เป็นส่วนใหญ่สำหรับด้านคลังคำ ผู้เรียน สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับศัพท์สิ่งของ คำศัพท์ส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุไว้ในคลังคำ สำหรับระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3-4 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยโครงการอยู่ในระดับมากและมีความ ต้องการจัดทำโครงการอย่างต่อเนื่อง

สรารุช ญาณยุทธ (2542, หน้า 57) ได้ทำการศึกษา การเปรียบเทียบผลการสอน โดยใช้เทคนิคกลุ่มสร้างคุณภาพงานกับการสอนแบบโครงการในวิชาโครงการช่างอุตสาหกรรม (ง 322) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาโครงการ ช่างอุตสาหกรรม (ง 322) เรื่อง การวางแผนและการปฏิบัติงานของผู้เรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้เทคนิค กลุ่มสร้างคุณภาพงานสูงกว่าการสอนแบบโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถ ในกระบวนการปฏิบัติงาน วิชาโครงการช่างอุตสาหกรรม(ง 322) เรื่อง การวางแผนและการปฏิบัติงาน ของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้เทคนิคกลุ่มสร้างคุณภาพงานสูงกว่าการสอนแบบโครงการอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานวิชาโครงการช่างอุตสาหกรรม (ง 322) เรื่อง การวางแผนและการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านกิจกรรมการสอน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความภูมิใจในผลงานของนักเรียนกลุ่มที่สอน โดยใช้เทคนิคกลุ่มสร้างคุณภาพงานสูงกว่า การสอนแบบโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลั่นแก้ว ประชุมแดง (2544, หน้า 87) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่องป่าดีน้ำอุดม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยโครงการซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงพัฒนา เครื่องมือมี 3 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่องป่าดีน้ำอุดม จำนวน 10 แผน 2) แบบประเมินพฤติกรรมระหว่างปฏิบัติโครงการจำนวน 2 ชุด และ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน

30 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แผนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยโครงการช่วยให้ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มปฏิบัติโครงการ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88.03/82.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

บุญนาถ ฮวบสวรรค์ (2544, หน้า 89) ได้ทำการศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการถนอมอาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องการถนอมอาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 94.53/ 86.03 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (2) ผู้เรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การถนอมอาหาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประภาพร สุขพูล (2544, หน้า 98) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องงานประดิษฐ์ข้าวโพดโดยใช้โครงการ ผลการวิจัยพบว่า ตามที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยโดยผ่านการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา การค้นคว้าอิสระและผ่านประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้โครงการมีประสิทธิภาพสูงคู่ได้จากคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7 ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70 ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงการ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขสนุกสนานได้ลงมือปฏิบัติจริง

ณัฐพล ตีกลิ้งห้แก้ว (2545, หน้า 75) ได้ทำการศึกษา การใช้กระบวนการกลุ่มโดยวิธีการแบบโครงการ เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างต่อการใช้กระบวนการกลุ่มโดยวิธีการแบบโครงการ เรื่องการกำหนดหัวข้อเกี่ยวกับโครงการ การวางแผนการทำโครงการ การดำเนินโครงการ การดำเนินงานโครงการ การนำเสนอผลงานของโครงการและการสรุปและประเมินผล เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับดี

ถนอมจิตร อวงพิพัฒน์ (2546, หน้า 91) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 86.11/85.89 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และมีความพึงพอใจของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจ

อยู่ในระดับมาก

ราตรี ล่อคงบัง (2547, หน้า 85) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องผลิตภัณฑ์จากกิ่งไหม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยโครงการ ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการจัดการการเรียนรู้กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่องผลิตภัณฑ์จากกิ่งไหม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยโครงการมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ คือ $88.50/86.17$ และค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7260 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 72.60 ดังนั้นการจัดการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รู้จักกระบวนการในการทำงานทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

วรวาส หาญอาสา (2547, หน้า 69) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการประดิษฐ์ของใช้จากกากกล้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรุ่งคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่อง การประดิษฐ์ของใช้จากกากกล้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรุ่งคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 มีประสิทธิภาพ $92.41/91.22$ และ 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการประดิษฐ์ของใช้จากกากกล้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรุ่งคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 เท่ากับ 0.69 หมายความว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังเรียนด้วยการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องการประดิษฐ์ของใช้จากกากกล้วย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 69 แสดงว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนาขึ้นแล้วผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 69

ศรีสุดา โกจารย์ศรี (2547, หน้า 103) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการเรียนรู้ โดยโครงการเรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้โดยโครงการ เรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ มีประสิทธิภาพ $88.26/85.40$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ $85/85$ ที่ตั้งไว้และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีเจตคติต่อแผนการเรียนรู้โดยโครงการ เรื่องการย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติอยู่ในระดับเห็นด้วยโดยรวม และรายด้าน

อนุศาสน์ วรบูรณ์ (2547, หน้า 91) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมโครงการ เรื่องเวสต์ต้นกระดาษ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพเท่ากับ $81.00/87.20$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ $80/80$ ที่ตั้งไว้ แผนการเรียนรู้มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7434 แสดงว่าผู้เรียนมีทักษะการ

เรียนรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.34 และผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้โดยกิจกรรมโครงการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเท่ากับ 4.56

อุทัย รักษาชนม์ (2547, หน้า 70) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลผลิตจากกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ กลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลผลิตจากกก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 94.69/89.38 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.8612 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ เรื่องผลผลิตจากกกอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ รู้จักวางแผน รักการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และนำประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัชรพล โพธิชัย (2548, หน้า 70) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการ เรื่อง การประกอบอาชีพในชุมชน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการ เรื่องการประกอบอาชีพในชุมชน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้สอนจึงควรนำแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อที่จะช่วยให้ผลการเรียนของผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

จริยา มงคลชาติ (2549, หน้า 89) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประเพณีท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกิจกรรมแบบโครงการ ผลการวิจัยพบว่า แผนการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรื่อง ประเพณีท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์ โดยกิจกรรมแบบโครงการมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักการวางแผนกำหนดเนื้อหาสาระหรือประเด็นปัญหาเพื่อการค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่ตนสนใจด้วยเทคโนโลยี วิธีการ กระบวนการอย่างเป็นลำดับขั้นตอนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

พิมลพันธ์ ปันแปง (2549, หน้า 56) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมโครงการ เรื่อง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมโครงการ เรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 88.0357/90.7653 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้

2.9.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ

คราจซิค (Krajcik,1994,pp.483-497;อ้างจาก ศุภสิริ โสมาเกตู,2544,หน้า 59) ได้ศึกษา รูปแบบการให้ความช่วยเหลือของผู้เรียนในการทำโครงการของผู้เรียนพบว่า ผู้สอนต้องให้ความช่วยเหลือ และเอาใจใส่อย่างมากกับนักเรียนที่เรียนอ่อน ผู้เรียนที่เก่งสามารถช่วยตัวเองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตนเองสนใจใช้วิธีการศึกษาค้นคว้า ปรัชญาใช้เทคโนโลยีมีการประสานงาน เพื่อขอความร่วมมือ ผู้สอนต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูล ในการพิจารณาโครงการของผู้เรียน และจากการศึกษายังทำให้ทราบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ เป็นการเรียนแบบร่วมมือ ผลที่ได้จากโครงการเป็นการพัฒนาความคิดรวบยอดและสร้างมนุษย์ สัมพันธ์ทางวิชาการของผู้เรียน

ฟอว์แมน (Foreman,1997,p.3841;อ้างจาก ศุภสิริ โสมาเกตู,2544,หน้า 59) ได้สรุป งานวิจัยเกี่ยวกับโครงการการสอนภาษาอังกฤษแก่ผู้เรียนผิวดำของชาวแอฟริกา และอเมริกันว่า การศึกษาภาษาอังกฤษของชาวผิวดำ ยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการไม่รู้จักสภาพภูมิหลัง ของตัวผู้เรียน ค่านิยมในการเรียนของสังคมภายนอก การขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษให้ ประสบผลสำเร็จ ความไม่เข้าใจในทักษะต่างๆ และระดับความสามารถของตน รวมทั้งโรงเรียน ไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์

เบอร์ (Burr,2002,p.2237-A) ทำการสำรวจและอธิบายการฝึกอบรมครูเชิงลึกโดยเน้นรูปแบบ การเรียนรู้แบบโครงการกับผู้สอนจำนวน 3 คน ที่ใช้วิธีการสอนแบบโครงการและผลสะท้อนการเรียน การสอนในช่วงระยะเวลาหลายเดือนที่พวกเขาไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรม ข้อมูลจากการ วิเคราะห์ได้มุ่งการสังเกตในห้องเรียน การบันทึกภาพการประเมินตนเองก่อนและหลังการวิจัย โดย ปรับเกณฑ์มาจากเกณฑ์ของ ECERS-R และการเขียนอนุทินของผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอนที่ใช้ การสอนแบบโครงการนั้น ในการร่วมมือกันระหว่างผู้ร่วมงานควรดำเนินต่อไป ควรมีการสังเกต ผู้สอนคนอื่นๆ การถายรูปพฤติกรรม การแสดงออกด้านความรู้ของผู้เรียนควรคงไว้ เนื้อหาความสอดคล้อง กับทฤษฎีการเรียนการสอนและการประเมินตนเองนั้นควรใช้การประเมินที่ปรับเกณฑ์มาจากเกณฑ์ ของ ECERS-R

ไอซิกอกลู (Isikoglu,2002,p.702-A ; อ้างจากทัศนีย์ อุ่นทานนท์,2549,หน้า 60) เป้าหมาย ของการศึกษาครั้งนี้ก็เพื่อสำรวจการใช้คอมพิวเตอร์ในห้องเรียนที่ต่างกัน 2 ห้อง ของผู้เรียนระดับ ปฐมวัย โดยห้องแรกจะมีการสอนแบบต่างๆไป และห้องที่สองจะใช้การสอนแบบโครงการ จุดสนใจ จุดแรกของการศึกษาครั้งนี้ คือ การทดสอบและบันทึกว่าผู้สอนจะใช้คอมพิวเตอร์ในการสอนผู้เรียน ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนที่มีคอมพิวเตอร์ โดยการศึกษาครั้งนี้ จะดูที่ความแตกต่างของหลักสูตร ที่นำคอมพิวเตอร์มาบูรณาการเข้ากับการสอนในห้องเรียน รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย

เชิงคุณภาพและการวิจัยด้านกรณีศึกษา การค้นคว้านี้สำเร็จโดยใช้การสังเกตจะมีส่วนร่วมในห้องเรียน การสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า การใช้คอมพิวเตอร์สอนในห้องเรียน นั้นช่วยส่งเสริมกิจกรรมในเวลาพักของผู้เรียนมากกว่าที่จะบูรณาการเข้ากับหลักสูตร ในห้องเรียน แม้ว่าผู้สอนทั้งหมดพยายามที่จะบูรณาการคอมพิวเตอร์เข้าไปสอนในห้องเรียนก็ตาม สไตล์การสอนของผู้สอนที่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าหลักสูตรหนึ่งที่ควรนำมาใช้ คือ การมีคอมพิวเตอร์ในห้องเรียนที่มีการสอนแบบโครงการ ผู้เรียนจะกระตือรือร้นในการใช้คอมพิวเตอร์ และผู้เรียนจะเมื่อในการสอนแบบทั่วไป การค้นพบนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การวางแผนของผู้เรียนและการสอนแบบโครงการ มุ่งที่การให้คำชี้แจงในการจัดกิจกรรมและลดการรวบรวมข้อมูลทางเทคโนโลยี ถึงแม้ว่าพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่สร้างไว้เป็นพื้นฐานมีเพียงพอแต่ก็ยังคงถูกใช้อย่างจำกัด

ยุน (Yun,2003,p.385D-A ; อ้างจาก ทศนีย์ อุันทานนท์,2549,หน้า 59) ได้ศึกษาวิจัยศึกษา สำหรับผู้เรียนระดับปฐมวัยโดยใช้วิธีการสอนแบบโครงการ การศึกษาใช้การสังเกตผู้เรียนวัย 4-6 ปี จำนวน 25 คน โดยสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้งตลอดภาคเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนทำโครงการเป็นกลุ่มและใช้การสัมภาษณ์ผู้สอน และผู้เรียนทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยพบว่า บริบทของการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนสอดคล้องกันในด้านการประชุมชั้นเรียน งานกลุ่มของแต่ละบุคคล และงานกลุ่มที่ปฏิบัติโดยร่วมมือกัน แต่งานกลุ่มที่ปฏิบัติร่วมกันเป็นที่นิยมมากที่สุดสำหรับการสอนจริยศึกษา ส่วนจริยธรรมแบบควบคู่กัน ไปของงานกลุ่มแบบร่วมมือกันปฏิบัติ นั้น รวมอยู่ในจริยธรรมแบบเสริมกันในงานกลุ่มของรายบุคคลและจริยธรรมแบบสัมพันธ์กัน พบเกิดขึ้นในการประชุมทั้งชั้น งานกลุ่มแบบร่วมมือกันปฏิบัติ นั้นมีองค์ประกอบของบริบททางจริยธรรมซึ่งได้แก่ ความสนใจ ส่วนบุคคลงานที่กระตือรือร้น และผลสัมฤทธิ์ของงานร่วมกันมากกว่างานกลุ่มของรายบุคคลหรือการประชุมชั้นเรียนการสอนแบบโครงการนี้เหมาะกับผู้เรียนระดับปฐมวัย ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและการเรียนแบบร่วมมือการเรียนรู้ที่มีความหมาย อาจทำให้เป็นสากลได้ตลอดชีวิต การเรียนในห้องเรียน

วอห์ล (Wahl,2003,p.3458-A;อ้างจาก ทศนีย์ อุันทานนท์,2549,หน้า 60) ได้ศึกษาการเรียนรู้อยู่โดยโครงการซึ่งมีสามส่วน ส่วนแรก คือ การสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงการในหลักสูตรคณิตศาสตร์ ระดับวิทยาลัยและให้เข้าใจถึงวิธีที่ผู้เรียนได้ตอบสนองด้านสติปัญญา อารมณ์และให้เติบโตแรงจูงใจต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบโครงการ โครงการที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้มีทั้งหมด 54 โครงการ ในแต่ละโครงการนั้นจะมีรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งแบบหรือมากกว่า (มีการใช้เสียง การดู การสัมผัส การเคลื่อนไหว) และในแต่ละส่วนจะมีระบบการเรียนรู้หลักๆ อยู่ 5 อย่าง ได้แก่ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ร่างกายและการสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า นี้ ได้แก่ แบบสังเกตใช้สังเกตผู้เรียน

ในขณะที่ผู้เรียนทำกิจกรรม แบบสัมภาษณ์ โดยสุ่มสัมภาษณ์ผู้เรียนจำนวน 18 คน จากผู้เรียนหลายๆ ห้อง ผลจากการศึกษาที่ได้มีสามส่วน คือ ส่วนแรกพบว่า ผู้เรียนมีความรู้ว่าการเรียนรู้แบบโครงการ ทำให้พวกเขาเข้าใจแนวคิดวิชาคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าการสอนแบบเขียนบรรยาย ส่วนที่สองพบว่าผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์ ผู้เรียนมีความสุขกับการร่วมทำกิจกรรม และพวกเขามีความเชื่อว่าการทำกิจกรรมช่วยให้เขาเข้าใจประเด็นสำคัญของ วิชาคณิตศาสตร์ ส่วนที่สาม พบว่าผู้เรียนเห็นคุณค่ากิจกรรม ในห้องเรียนที่หลากหลาย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศแสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาและการจัดการเรียนรู้แบบโครงการนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีจุดเน้นที่การจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นเทคนิควิธีสอนอีกวิธีหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจจากผู้สอนในทุกระดับชั้น ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมมีปฏิสัมพันธ์ พูดคุย ปรัชญาหรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้ค้นพบคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกการทำงาน โดยเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบมีขั้นตอนเสริมสร้างลักษณะนิสัย ในการทำงานและสามารถนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ค้นพบนั้น ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์